

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Kulttuuri

Yhteinen perintömme – Vårt gemensamma arv

Kansallinen maailmanperintöstrategia – Nationell världsarvsstrategi 2015–2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja – Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2015:14

Yhteinen perintömme

Kansallinen maailmanperintöstrategia 2015–2025

Vårt gemensamma arv

Nationell världsarvsstrategi 2015–2025

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:14

Opetus- ja kulttuuriministeriö • Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto • 2015

Undervisnings- och kulturministeriet • Kultur- och konstpolitiska avdelningen • 2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto / Kultur- och konstpolitiska avdelningen
PL 29 / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

Taitto / Ombrytning: Erja Kankala, Valtioneuvoston hallintoyksikkö

Kannen kuvat / Omslagsbilder: Petäjäveden vanha kirkko/Marjo Autio-Hiltunen; Struven ketju, Stuurahanoaivi/Sirkka Image/Markus Sirkka; Verlan puuhiomo ja pahvitehdas/Jaana Rannanpää; Sammallahdenmäki/Hanna-Leena Salminen; Vanha Rauma/Kalle Saarinen; Suomenlinna/Suomenlinnan hoitokunnan kuva-arkisto/Santeri Laamanen; Merenkurkun saaristo, Svedjehamn/ Seppo Lammi

ISBN 978-952-263-353-8 (nid.)
ISBN 978-952-263-354-5 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0343 (painettu)
ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja /
Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2015:14

Yhteinen perintömme

Kansallinen maailmanperintöstrategia 2015–2025

Ritgrundin majakka Merenkurkussa. Kuva: Kuvapada/Ann-Britt Pada.

Esipuhe

Valtioneuvoston päätös kansalliseksi maailmanperintöstrategiaksi perustuu pääministeri Kataisen hallitusohjelmaan, jonka mukaan ”hallitus laatii maailmanperintöstrategian”. Valtioneuvoston periaatepäätöksellä 20.3.2014 hyväksytty kulttuuriympäristöstrategia ja sen toimeenpanosuunnitelma 2014–2020 toimivat viitekehyksenä kansalliselle maailmanperintöstrategialle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti strategian laatimisen 1.10.2014 kutsumalla kansallisen maailmanperintöstrategian päälinjausten asiantuntijavalmistelijaksi arkkitehti Maire Mattisen ja asetti työn tueksi asiantuntijaryhmän, jossa olivat edustettuina ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Museovirasto, Metsähallitus, Suomenlinnan hoitokunta, ICOMOS ry, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ja ICOMOS ry:n Maailmanperintötyöryhmä. Asiantuntijavalmistelijan 2.3.2015 valmistuneesta ehdotuksesta saatiin 46 lausuntoa, joiden pohjalta opetus- ja kulttuuriministeriö viimeisteli strategiaehdotuksen valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Strategian tavoitteena on kansallisen maailmanperintöpolitiikan ja maailmanperintösopimuksen toimeenpanon linjaaminen siten, että siinä huomioidaan kulttuuri- ja luonnonperinnön kokonaisvaltainen tarkastelu sekä suomalaisten maailmanperintökohteiden suojeleminen ja hoito kestäväällä ja esimerkillisellä tavalla. Maailmanperintökohteet ovat osa yhteistä kulttuuri- ja luonnonperintöämme ja niiden vaalimisen vastuutahot, välineet ja käytännöt ovat pitkälti yhteneviä. Maailmanperintökohteiden erityislaatu syntyy niiden kansainvälisesti tunnustetusta merkityksestä ja asemasta sekä siitä seuraavista velvoitteista.

Strategiassa on otettu kantaa maailmanperintökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämiseen samoin kuin Suomen ja suomalaisten asiantuntijoiden rooliin pohjoismaisessa ja kansainvälisessä maailmanperintöön liittyvässä yhteistyössä. Strategiassa on tarkasteltu myös maailmanperintöön liittyvien vastuiden ja tehtävien organisointia ja resursointia sekä nykyisen säädöspohjan riittävyyttä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen jälkeen työtä jatketaan laatimalla toimeenpanosuunnitelma, jossa yhteistyössä maailmanperintökohteiden ja muiden sidosryhmien kanssa konkretisoidaan ja priorisoidaan toimenpiteiden aikataulu, toteutustapa, vastuutahot ja resursointi.

Kansallisen maailmanperintöstrategian visiossa korostetaan Suomen vastuullista maailmanperintöpolitiikkaa, maailmanperintökohteiden esimerkillistä suojeleminen, ylläpitoa ja esittelyä sekä sitä, että maailmanperintökohteet ovat kaikkien kansalaisten yhteistä perintöä, joka tulee säilyttää elinvoimaisena, autenttisena ja eheänä tuleville sukupolville. Tämä tavoite koskee koko kulttuuri- ja luonnonperintöämme. Parhaimmillaan maailmanperintökohteet toimivat esimerkkeinä ja kiinnostuksen herättäjinä yhteiseen perintöömme laajemminkin.

Pia Viitanen
kulttuuri- ja asuntopoliittinen

Sanni Grahn-Laasonen
ympäristöministeri

Sisältö

Esipuhe	4
1 Yhteinen perintömme	6
1.1 Maailmanperintösopimus, sitä tukevat suositukset ja tulevaisuuden suunnitelmat	6
1.2 Suomen maailmanperintötoiminta	9
2 Visio, arvot ja strategian tukipilarit	16
2.1 Visio 2025	16
2.2 Strategiset arvot	16
2.3 Strategian kolme tukipilaria	16
3 Strategiset päälinjaukset ja toimenpide-ehdotukset	18
3.1 Suomen maailmanperintöpolitiikka	18
3.2 Maailmanperintökohteiden säilyttäminen	22
3.3 Voimavarat ja osaaminen	24
3.4 Maailmanperintötietoisuus ja kohteiden esittely	27
3.5 Yhteisöt	31
4 Strategian päälinjausten toteuttaminen ja seuranta	33
5 Strategian vaikutusten arviointi	34
Liite: Käytetyt lyhenteet ja suomennokset	67

1 Yhteinen perintömme

1.1 Maailmanperintösopimus, sitä tukevat suositukset ja tulevaisuuden suunnitelmat

Unescon Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (jatkossa maailmanperintösopimus) hyväksyttiin 1972 (SopS 19/1987).

Maailmanperintösopimuksen tavoitteena on kansojen välisen yhteistyön avulla tunnistaa ja turvata maailman keskeisten luonto- ja kulttuuriperintökohteiden arvot ja säilyminen tuleville sukupolville. Jäsenmaita sopimus velvoittaa huolehtimaan alueellaan sijaitsevan kulttuuri- ja luonnonperinnön määrittämisestä, suojelemisesta, säilyttämisestä, esittelemisestä sekä tuleville sukupolville välittämisestä. Sopimuksen mukaan tarvitaan toimielimiä resursseineen, tutkimus- ja selvitystyötä sekä koulutusohjelmia ja tiedon välittämistä. Lisäksi sopimus velvoittaa jäsenvaltioita avustamaan yhteistyökumppaneitaan muissa maissa arvokkaiden kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden suojelussa.

Alusta alkaen maailmanperintösopimuksen tavoitteena on ollut sillan rakentaminen kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimisen yhteistyölle. Sopimus korostaa eettistä, kokonaisvaltaista lähestymistapaa tavoitteenaan edistää kulttuurien välistä ymmärrystä ja rauhan aatetta. Maailmanperintösopimuksen tarkoituksena on auttaa ymmärtämään kulttuuri- ja luonnonperin-

nön merkitys ihmiskunnalle, kulttuureille ja identiteeteille. Maailmanperintökohteet toimivat ihmiskunnan yhteisen tahtotilan symboleina. Jokaisen valtion on kuitenkin huolehdittava kansallisin toimin arvokkaan perintönsä säilymisestä eikä tämä velvollisuus rajoitu maailmanperintökohteisiin.

Maailmanperintösopimus on yksi Unescon kaikkien aikojen menestyneimmistä yleissopimuksista. Se on ensimmäinen ja edelleen yksi harvoista kansainvälisistä sopimuksista, joka kattaa tasaveroisesti sekä kulttuuri- että luonnonperinnön suojelun. Sopimuksen on ratifioinut 191 valtiota ja kohteita maailmanperintöluettelossa on tällä hetkellä 1007 (tilanne 2/2015).

Maailmanperintösopimuksen jäsenvaltion vastuulla on:

- Olla yhteistyössä kansainvälisellä tasolla ja auttaa valtioita, jotka tarvitsevat teknistä tai taloudellista apua.
- Tunnistaa omalla alueellaan maailmanperintökohteet (aieluettelon laatiminen sekä erityisen yleismaailmallisen arvon tunnistaminen, nimeämisesitykset, suoja-alue, rajojen modifiointi, nimen muokkaaminen ym.).
- Vaalia ja säilyttää maailmanperintöä, suojella ja välittää kohteiden yleismaailmallisesti erityiset arvot tuleville sukupolville sekä kehittää alan tieteellistä tutkimusta.
- Huolehtia kohteiden esittelystä sekä välittää tietoa maailmanperinnöstä koulutusohjelmien ja tiedottamisen avulla.

Unescon kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat sopimukset ja niiden ratifiointitilanne Suomen osalta:

- Unescon Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (maailmanperintösopimus) (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) hyväksyttiin Unescon yleiskokouksen istunnossa vuonna 1972. Suomi on ratifioinut maailmanperintösopimuksen vuonna 1987 (SopS 19/1987).
- Unescon yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelusta aseellisen selkkauksen sattuessa eli Haagin sopimus (Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict with Regulations for the Execution of the Convention, 1954). Suomi on ratifioinut yleissopimuksen 1994 (SopS 93/1994).
- Unescon yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003). Suomi on ratifioinut yleissopimuksen 2013 (SopS 47/2013). Unescon yleissopimus vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemisesta (Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage, 2001). Suomi ei ole vielä liittynyt yleissopimukseen.

Muita luonnonperintöä koskevia kansainvälisiä sopimuksia:

- YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin (UNCED) Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (Convention on Biological Diversity, 1992). Suomi on ratifioinut yleissopimuksen 1994 (SopS 78/1994).
- Lajisuojelua koskevia, Suomen ratifioimia sopimuksia ovat mm. Uhanalaisten eläin- ja kasvilajien kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus CITES (SopS 44-45/1976), Yleissopimus muuttavien luonnonvaraisten eläinten suojelemisesta eli Bonnin sopimus (SopS 62/1988) sekä Euroopan luonnonsuojelusopimus eli Bernin sopimus (SopS 29/1986). Lisäksi Suomi on ratifioinut Ramsarin sopimuksen kosteikkojen ja vesialueiden suojelusta (1975) sekä Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (SopS 12/1980).
- Euroopan neuvoston kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevista sopimuksista Suomen ratifioimia ovat: Eurooppalainen yleissopimus arkeologisen perinnön suojelusta eli Maltan sopimus (SopS 26/1995), Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskeva yleissopimus eli Granadan sopimus (SopS 10/1992) sekä eurooppalainen maisemayleissopimus eli Firenzen sopimus (SopS 14/2006).

Maailmanperintösopimuksen toiminta-ohjeisto ja globaalistrategia

Maailmanperintösopimuksen toteuttamista varten on laadittu yksityiskohtainen toimintaohjeisto (Operational Guidelines), jota päivitetään säännöllisesti.

Maailmanperintöluetteloon hyväksyminen edellyttää, että kohteilla on erityistä yleismaailmallista arvoa (Outstanding Universal Value, OUV). Toimintaohjeistossa on määritelty tarkemmin mm. maailmanperintöluetteloon liittämisen prosessit ja valintakriteerit.

Maailmanperintöluettelon kohdemäärä lisääntyy vuosittain. Vuonna 1994 maailmanperintökomitea hyväksyi nk. globaalistrategian (Global Strategy for the Implementation of the World Heritage Convention) ohjaamaan jäsenvaltioita aieluettelon laatimisessa ja kohteiden esittämisessä luetteloon. Uskottavuus on maailmanperintöluettelon keskeinen tavoite, luettelon tulee olla yhä edustavampi ja monipuolisempi kokonaisuus maailman kulttuuri- ja luonnonperintöä eri puolilta maapalloa. Kulttuuriperintöluettelon tulee ilmentää harmonisesti ihmiskunnan ainut-

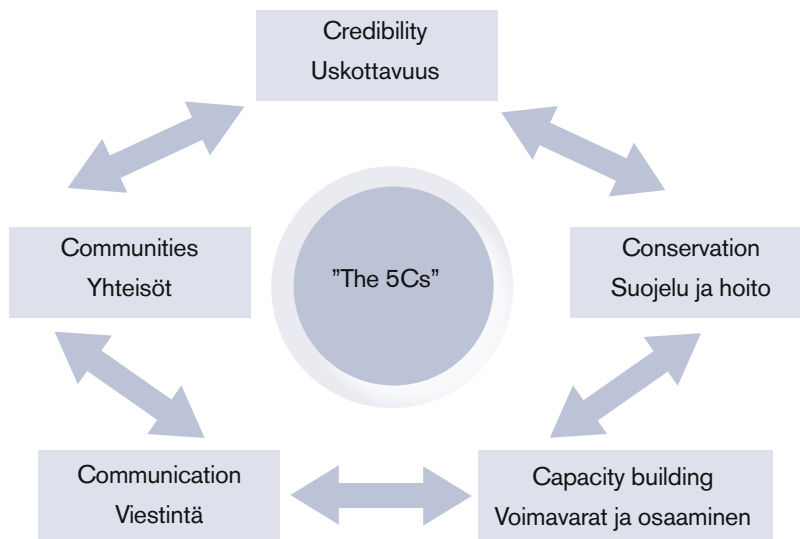
laatuksia saavutuksia eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Luonnonperintöluettelossa on tieteen, luonnonsuojelun tai luonnonkauneuden johdosta yleismaailmallisesti erityisen arvokkaita kohteita. Maailmanperintökomitea tarkastelee vuosittaisissa istunnoissaan globaalistrategian toteuttamista.

Globaalistrategian lisäksi maailmanperintösopimusta ja sen toimintaohjeistoa täydentävät monet erilaiset temaattiset ohjelmat ja suositukset.

Maailmanperintösopimuksen tulevaisuus ja toimintasuunnitelma 2012–2022

Maailmanperintösopimuksen tulevaisuutta ja sen strategista toteuttamista koskeva toimintasuunnitelma (Future of The World Heritage Convention. Strategic Action Plan for the Implementation of the World Heritage Convention 2012–2022) hyväksyttiin vuonna 2011. Siinä täsmennetään tulevaisuuden maailmanperintötoiminnan painopisteitä ja tavoitteita, jotka on otettu huomioon myös nyt laaditussa Suomen kansallisessa strategiassa.

Toimintasuunnitelmassa on nostettu läpikäyväksi teemaksi kestävä kehitys. Sen keskiössä on kulttuuri- ja luonnonperinnön tehokas suojelu. Toimijaverkoston laajentaminen nähdään tärkeäksi tulevaisuuden haasteeksi. Jäsenvaltioita kannustetaan sitouttamaan maailmanperintötyöhön sellaisia paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä yhteisöjä, jotka haluavat olla hyödyksi maailman kulttuuri- ja luonnonperinnölle. Maailmanperintösopimuksen tulevaisuutta ja toimintaa suunniteltaessa on tärkeimmäksi arvoksi nostettu uskottavuus, joka edellyttää kaikissa valinnoissa tukeutumista parhaaseen ammattiosaamiseen. Tavoitteeksi onkin asetettu uskottava maailmanperintöluettelo, joka on relevantti ja edustava valikoima maailman kaikkein merkittävimmistä kulttuuri- ja luonnonperinnöstä. Päämääriin kuuluu myös maailmanperintöjärjestelmä, joka pysyy läpinäkyvänä, oikeudenmukaisena, vastuuntuntoisena ja tehokkaana alati muuttuvassa maailmassa.

Kuvio 1. Maailmanperintötoiminnassa on kansainvälisesti omaksuttu nk. 5Cs strateginen ajattelu, jota on hyödynnetty myös tässä kansallisessa strategiassa.

1.2 Suomen maailmanperintötoiminta

Suomen liittyminen maailmanperintösopimukseen

Suomi ratifioi maailmanperintösopimuksen vuonna 1987. Ensimmäiset suomalaiset kohteet hyväksyttiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1991.

Maailmanperintösopimusta ei ole saatettu voimaan Ahvenanmaalla. Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto opetustoimen, kulttuurin ja muinaismuistojen suojelun osalta.

Kansallista maailmanperintötoimintaa linjattiin opetusministeriön asettamassa työryhmässä ensimmäisen kerran vuonna 2003. Tuolloin painopisteinä oli aielistan valmisteluun ja kohteiden esittämiseen liittyvistä yhtenäisistä menettelytavoista sopiminen ja kohteiden ylläpitoon liittyvän vastuunjaon selkiyttäminen.

Suomi on ollut kansainvälisesti näkyvä maailmanperintötoimija niin asiantuntijatasolla kuin komiteatyöskentelyssäkin. Suomi oli maailmanperintökomitean jäsen ensimmäisen kerran vuosina 1997–2002. Tällä hetkellä Suomi on toista kertaa komitean jäsen (vuosina 2014–2017).

Suomalaisia on ollut asiantuntijavaihdossa maailmanperintöön liittyvissä tehtävissä. Lisäksi Suomi on järjestänyt maassamme neljästi kansainvälisen, modernin arkkitehtuurin restaurointikurssin yhteistyössä ICCROM:n kanssa. Hyvät arviot saaneiden koulutushankkeiden myötä Suomi on vahvistanut profiliaan modernin arkkitehtuurin osajana. Kansainvälisten yhteistyöhankkeiden avulla on kehitetty kohteiden suojelua, hoitoa ja esittelyä.

Suomen tarjoama kansainvälinen tuki kulttuuri- ja luonnonympäristöjen suojelulle kehittyvissä maissa tai erilaisista katastrofeista toipuvissa maissa on sitä vastoin ollut vähäistä, joskin esim. ICCROM:n Afrikka 2009 -projekti Suomen tukemana tuotti hyviä tuloksia.

Suomen maailmanperintökohteet

Suomi on toiminut maltillisesti ja vastuullisesti tehdessään uusia esityksiä maailmanperintöluetteloon. Kohde-esityksiä on tehty niiltä sektoreilta, jotka globaalistrategian mukaan ovat luettelossa olleet aliedustettuna tai joiden on strategisesti katsottu parhaiten edustavan maatamme.

Maailmanperintöluettelossa on yhteensä seitsemän kohdetta Suomesta (tilanne 2015). Kulttuuriperintökohteina luettelossa ovat Suomenlinna (1991), Vanha Rauma (1991), Petäjäveden vanha kirkko (1994), Verlan puuhiomo ja pahvitehdas (1996), Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue (1999) ja kymmenen maan alueelle ulottuva sarjanimeämiskohde Struven ketju (2005) sekä luonnonperintökohteena Merenkurkun saaristo (2006), joka on sarjanimeämiskohde Ruotsin Korkean Rannikon kanssa. Maailmanperintöluettelon kohteilla olevan erityisen yleismaailmallisen arvon (OUV) säilyttäminen on ehdoton edellytys luettelossa pysymiselle. Lisäksi kohteiden tulee säilyttää autenttisuutensa ja eheydensä. Kaikilla suomalaisilla maailmanperintökohteilla on maailmanperintökomitean hyväksymät OUV -kuvaukset.

Luettelo niistä kriteereistä, joiden nojalla Suomen maailmanperintökohteet on liitetty maailmanperintöluetteloon.

Maailmanperintökohde ja nimeämisvuosi	Kriteeri	Kriteerin perustelu
Vanha Rauma 1991	iv ja v	<p>Kriteeri (iv): Vanha Rauma on yksi parhaiten säilyneistä ja laajimmista pohjoiseurooppalaisen arkkitehtuurin ja kaupunkikulttuurin edustajista.</p> <p>Kriteeri (v): Vanha Rauma on poikkeuksellisen hyvä esimerkki pohjoismaisesta puukaupunkirakentamisesta ja kertoo perinteisen pohjoiseurooppalaisen asutuksen historiasta.</p>
Suomenlinna 1991	iv	<p>Kriteeri (iv): Suomenlinnan linnoitus on sotilasarkkitehtuurin historiassa erinomainen esimerkki 1600- ja 1700-lukujen yleisistä linnoitusperiaatteista, erityisesti bastionijärjestelmästä, ja se sisältää myös omaleimaisia piirteitä.</p>
Petäjäveden vanha kirkko 1994	iv	<p>Kriteeri (iv): Petäjäveden vanha kirkko on erinomainen esimerkki pohjoiseurooppalaisesta puukirkkojen arkkitehtuuriperinteestä.</p>
Verlan puuhiomo ja pahvitehdas 1996	iv	<p>Kriteeri (iv): Verlan puuhiomo ja pahvitehdas ja sitä ympäröivä asuminen muodostavat erinomaisen ja poikkeuksellisen hyvin säilyneen esimerkin pienimuotoisesta maaseudun teollisuusasutuksesta. Se liittyy selluloosa-, paperi- ja kartonkituotannon kukoistukseen Pohjois-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella, josta vain pieni osa on säilynyt näihin päiviin asti.</p>
Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue 1999	iii ja iv	<p>Kriteeri (iii): Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue on ainutlaatuinen todiste pronssikauden yhteiskunnasta Skandinaviassa.</p> <p>Kriteeri (iv): Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue on erinomainen esimerkki pronssikauden hautauskäytännöistä Skandinaviassa.</p>
Struven ketju 2005 sarjanimeämiskohde 10 maan alueella	ii, iv ja vi	<p>Kriteeri (ii): Meridiaaniasteen kaaren pituuden ensimmäinen tarkka mittaustulos, jonka avulla voitiin määrittää maapallon tarkka koko ja muoto, on tärkeä askel geotieteiden kehityksessä. Se on myös poikkeuksellisen merkittävä esimerkki inhimillisten arvojen vaihdosta ja vuorovaikutuksesta, jota tapahtui eri maita edustavien tiedemiesten välisessä tiedeyhteistyössä. Samalla se on esimerkki eri kuningaskuntien välisestä yhteistyöstä tieteen hyväksi.</p> <p>Kriteeri (iv): Struven geodeettinen kaari on epäilemättä erinomainen esimerkki teknologisesta kokonaisuudesta – osoittaen meridiaaniasteen mittauksen kolmiomittauspisteet ja näin edustaen mittausteknologian pysyvää ja aineetonta osaa.</p> <p>Kriteeri (vi): Kaaren mittaaminen ja siitä saadut tulokset ovat suoraan sidoksissa ihmisen maapalloon ja sen muotoa ja kokoa koskevaan pohdintaan. Se liittyy Sir Isaac Newtonin teoriaan, jonka mukaan maapallo ei ole täysin pyöreä.</p>

<p>Merenkurkun saaristo 2006</p> <p>sarjanimeämiskohde Ruotsin Korkean rannikon kanssa</p>	<p>viii</p>	<p>Kriteeri (viii): Merenkurkun saaristo ja Ruotsin Korkea Rannikko ovat geologisesti poikkeuksellisen arvokkaita pääasiassa kahdesta syystä. Ensinnäkin, molemmilla alueilla tapahtuu suurinta maankohoamista maailmassa, mikä tarkoittaa, että maa edelleen kohoaa viimeisen mannerjäälautan vetäytymisen seurauksena. Viimeisten 10 500 vuoden aikana maa on noussut yhteensä noin 290 metriä. Maan kohoaminen jatkuu edelleen ja siihen liittyy huomattavia vesistön muutoksia koko jääkauden jälkeisenä aikana. Ilmiö havaittiin ja sitä tutkittiin ensimmäistä kertaa juuri täällä, minkä vuoksi tämä on avainkohde, jonka avulla saadaan tietoa prosessista, joka tapahtuu maankuoressa mannerjäälautan sulaessa. Toiseksi Merenkurkun saaristo, sen yhteensä 5 600 saarta ympäröivine merialueineen, sisältää omaleimaisen joukon selkeästi erottuvia jääkauden kerrostumia, kuten De Geer moreenit, jotka tuovat oman lisänsä alueen jääkauden luomiin maa-alueiden ja merimaisemien piirteisiin. Se on maailmanlaajuisesti poikkeuksellinen ja monimuotoinen alue moreenisaariston tutkimiseen. Merenkurkun saaristo ja Korkea Rannikko täydentävät toisiaan esimerkkeinä jääkauden jälkeisen maannousun luomista maisemista.</p>
--	-------------	---

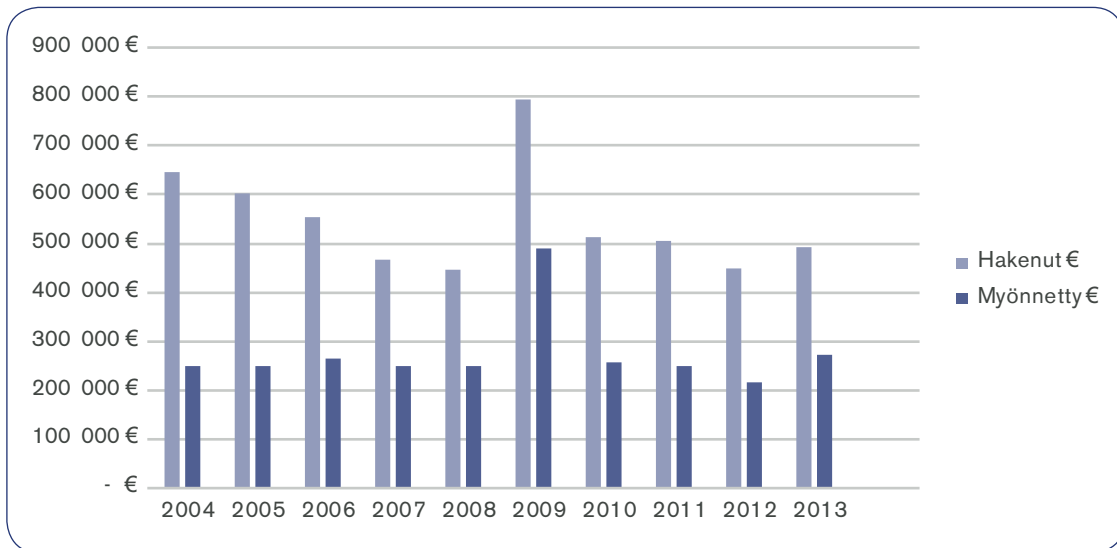
Suomen maailmanperintökohteet ovat säilyttäneet erityiset yleismaailmalliset arvonsa ja niitä on hoidettu mallikkaasti myös nimeämisen jälkeen. Kestävän kehityksen tavoitteet ja maailmanperintökasvatuksen periaatteet on myös omaksuttu laajasti. Kohteet toimivat aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa ja ovat osallistuneet EU-kehittämishankkeisiin ja muita yhteistyöprojekteihin.

Riskitekijöitä on ilmennyt mm. eräiden kohteiden suoja-alueilla. Suuret rakennushankkeet saattavat uhata kaupunkikuvaa ja vanhojen alueiden toiminnallista rakennetta. Suoja-alueiden säilymiseen voivat vaikuttaa myös sellaiset kulttuurimaisemaa muuttavat hankkeet kuten tuulivoimalat ym.

Suomen maailmanperintökohteiden omistuspohja vaihtelee. Tästä johtuen myös kohteiden hoidon rahoituspohja on erilainen. Valtio on osallistunut maailmanperintökohteiden hoitoon ja kunnostamiseen monella tavoin. Pääsääntönä on, että kiinteistönomistajat ovat ensisijaisesti vastuussa

omaisuudestaan. Osa Suomen maailmanperintökohteista on valtion omistuksessa. Näiden kohteiden suojeleminen, hoito, restaurointi ja esittely ovat valtion vastuulla.

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä on vuodesta 2003 lähtien ollut noin 300 000 euron määräraha maailmanperintötoimintaa varten. Pääosa avustuksesta on käytetty maailmanperintökohteiden yksityisten, yritysten ja yhteisöjen omistamien kohteiden ja rakennusten entistämiseen. Osa määrärahoista on osoitettu muuhun maailmanperintöön liittyvään kehittämiseen ja yhteistyöhön. Maailmanperintökohteille osoitetut entistämisasiavustukset ovat summaltaan vaatimattomia, mutta niillä on oleellinen kumuloituva merkitys. Avustusten myötä yksityiset kiinteistönomistajat sijoittavat merkittävän oman panoksensa rakennusten kunnostamiseen.

Kuvio 2. Opetus- ja kulttuuriministeriön kautta maailmanperintökohteille on osoitettu entistämisavustuksina vajaat 300 000 euroa vuodessa vuosina 2004–2013. Keskimääräisen avustuksen suuruus on ollut noin puolet haetusta summasta. Eniten entistämisavustusta on osoitettu Vanhan Rauman ja Verlan maailmanperintökohteille (kummallekin yhteensä hieman yli 1 milj. euroa kymmenen vuoden aikana). Lähde: Museovirasto

Maailmanperintökohteet voimavarana

Maailmanperintö on monella tavoin suuri voimavara ja tukee myös kestävänsä kehityksen päämääriä. Kohteet vaikuttavat positiivisesti Suomen maakuvaan ja niillä on merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia. Tämän vuoksi taloudellisesti niukkoinakin aikoina panostaminen maailmanperintöön on perusteltua.

Maailmanperintökohteiden kulttuuristen, sosiaalisten, ekologisten ja taloudellisten merkitysten tutkimus on vasta aluillaan. Tulevaisuudessa tarvitaan paljon lisätutkimusta, jotta nämä merkitykset tunnistetaan paremmin ja toimenpiteitä kyetään suunnittelemaan oikein.

Viime vuosina on kehitetty laskentamalleja, joiden avulla voidaan osoittaa, millaisia pitkäaikaisvaikutteisia ja välillisiä paikallistaloudellisia vaikutuksia vetovoimaisilla maailmanperintökohteilla on. Esim. Suomenlinnasta on laadittu selvitys, jossa hyödynnettiin Metsähallituksen kehittämää laskentajärjestelmää (Laura Heikkilä, 2014). Sen perusteella voidaan todeta, että

jokainen valtion kohteeseen sijoittama euro palautuu alueelle minimissään vähintään viisinkertaisena liikevaihtona, minimityöllisyysvaikutusten ollessa runsaat 300 htv:tta vuodessa.

Maailmanperintökohteet ovat tunnettuja ja erittäin vetovoimaisia matkailukohteita. Matkailu työllistää sekä suoraan että välillisesti, ja sen kerrannaisvaikutus aluetalouteen on muodostunut merkittäväksi. Vuonna 2014 maamme seitsemässä maailmanperintökohteessa vieraili lähes 1,8 miljoonaa kävijää. Jotta maailmanperintökohteiden eheys ja autenttisuus säilyisivät, on tulevaisuudessa panostettava yhä määrätietoisemmin kävijähallintaan.

Taulukko 1. Maailmanperintökohteet ovat muodostuneet yhä vetovoimaisemmiksi käyntikohteiksi. Ne muodostavat omilla alueillaan huomattavan taloudellisen potentiaalin. Kansainvälisten matkailijoiden osuus on jatkuvasti kasvussa.

Maailmanperintökohte	Käynnit 2013	Käynnit 2014
Merenkurkun saaristo	336 600	339 400
Petäjäveden vanha kirkko*	12 500	12 500
Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue	8 000	8 100
Struven ketju (yhteensä 6 pistettä)	5 000	5 000
Suomenlinna	828 000	858 000
Vanha Rauma	250 000	500 000
Verlan puuhiomo ja pahvitehdas	18 000	35 000
Yhteensä	1 458 000	1 757 500

*vuoden 2014 kävijämäärä on arvio

Lainsäädännöllinen viitekehys

Perustuslain (731/1999) 20§:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille.

Lainsäädännössämme ei ole erityisiä säännöksiä maailmanperintökohteiden suojelusta, vaan niihin sovelletaan samoja säännöksiä kuin muuhun arvokkaaseen kulttuuri- ja luonnonperintöön. Kulttuuri- ja luonnonympäristön kannalta keskeisimpiä lakeja ovat maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010), muinaismuistolaki (295/1963), luonnonsuojelulaki (1096/1996) sekä eräät erityislait kuten kirkkolaki (1054/1993) ja laki ortodoksisesta kirkosta (985/2006).

Maankäytön suunnittelua ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT). Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia kulttuuriympäristön inventointeja ovat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY

2009) ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (1995) sekä arkeologista kulttuuriperintöä koskeva inventointi (1985).

Luonnonsuojelulain muutos koskien Natura 2000 -verkostoa on vireillä. Luontodirektiivi edellyttää, että Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet muodostetaan erityisten suojelutoimien alueiksi (ns. SAC-alueiksi, Special Areas of Conservation).

Kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimisen. Koska suojelu on hajautunut moniin eri lakeihin, muodostaa se haasteen kulttuuriympäristön kokonaisvaltaiselle kehittämiselle ja suojelulle.

Strateginen tausta

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2014 Kulttuuriympäristöstrategian (2014–2020). Strategian tavoitteena on kulttuuriympäristön tunnistaminen kulttuurisena, taloudellisena, sosiaalisena ja ekologisena voimavarana sekä uuden toiminnan mahdollistajana. Tavoitteena on myös tukea kestävää kehitystä siten, että kulttuuriympäristö voi uudistua ja sopeutua ajan tuomiin muutoksiin säilyttäen samalla keskeiset ja eri-ikäiset piirteensä.

Lisäksi kulttuuriympäristöhallinnon valtakunnallinen, alueellinen ja paikallinen palvelu- ja toimintakyky tulee parantaa ja hallinnon vastuujaako ja sektorivastuita selkeyttää. Strategialla luodaan edellytykset kokonaisvaltaiselle kulttuuriympäristöpolitiikalle. Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpanosuunnitelma 2014–2020 on valmistunut 30.1.2015.

Luonnon puolesta – Ihmisen hyväksi Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategia hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksellä 2012. Strategian päätavoite on pysäyttää luonnon

monimuotoisuuden köyhtyminen Suomessa vuoteen 2020 mennessä. Se tuo luonnon monimuotoisuuden taloudelliset ja kulttuuriset arvot luonnonvarojen käyttöä koskevan päätöksenteon keskiöön. Strategia ja sitä tukeva toimintaohjelma toteuttavat biologista monimuotoisuutta koskevaa yleissopimusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön 2015 julkaisemassa matkailun kansallisessa strategiassa (Yhdessä enemmän - kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun, Matkailun tiekartta) on maailmanperintökohteet nostettu ”matkailualueiden markkinoinnin kärkikohteiksi ja nykyistä vahvemmin osaksi Suomen matkailun maakuvaa”. Tämä haastaa maamme maailmanperintökohteet aktiiviseen yhteistyöhön matkailualan eri toimijoiden kanssa.

Toimijaverkosto

Maailmanperintösopimuksen toteuttamiseen liittyvä kansainvälinen toimijaverkosto

Maailmanperintösopimus määrittelee keskeiset kansainväliset toimijat. Yleiskokous jäsenvaltioiden edustajineen ja maailmanperintökomitea ovat päättäviä toimielimiä. Maailmanperintökeskus sihteeristöineen sekä ICOMOS, IUCN ja ICCROM ovat sopimuksen mukaisia asiantuntijaelimiä. Nämä kaikki ovat julkaisseet erilaisia suosituksia ja ohjeita, jotka tukevat maailmanperintökohteiden käytännön suojelua, hoitoa, restaurointia ja esittelyä.

Sopimusvaltion vastuutahot (Focal point)

Suomessa päävastuu maailmanperintösopimuksen toteuttamisesta on kulttuuriperintökohteiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja sekä luonnonperintökohteiden osalta ympäristöministeriöllä. Maailmanperintötoiminnan yhteystahoina (Focal point)

toimivat Museovirasto ja Metsähallituksen luontopalvelut, joille ministeriöt ovat delegoineet maailmanperintötoimintaan liittyvän asiantuntijatyön ja joihin kumpaankin on nimetty vastuulliset maailmanperintötyötä koordinoivat virkamiehet. Museovirasto ja ympäristöministeriö ovat maamme kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelun ylimpiä asiantuntijaviranomaisia.

Yhteydenpito Unescon sihteeristöön ja sen jäsenvaltioihin tapahtuu opetus- ja kulttuuriministeriön kautta, ulkoasiainministeriön ja Suomen Unesco-edustuston kautta. Suomen Unesco-toimikunta toimii opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä.

Viranomaisasolla Suomi on osallistunut pohjoismaisen maailmanperintösäätiön (Nordic World Heritage Foundation) toimintaan 2002–2014. Säätiön toiminta on kuitenkin lakkautettu joulukuussa 2014. Norja harkitsee uuden ns. Unescon kategoria II -keskuksen perustamista ja neuvottelee siitä muiden Pohjoismaiden kanssa.

Asiantuntijaorganisaatiot

Maailmanperintösopimuksen mukaisilla asiantuntijaorganisaatioilla (ICOMOS ja IUCN) on Suomessa kansalliset osastot, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten keskusorganisaatioittensa kanssa. Maailmanperintötyö sivuaa myös muiden asiantuntijaorganisaatioiden, kuten Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran, ICOM Suomen komitean ja Teollisuusperintöseuran toimintaa.

Maailmanperintökohteiden verkostot

Suomalaisten maailmanperintökohteiden yhteistyöelimenä on toiminut ICOMOS:n Suomen osaston maailmanperintötyöryhmä, johon kuuluu myös IUCN:n edustaja. Työryhmä on toiminut kohteiden keskustelufoorumina, se on koordinoanut käyttö- ja

hoitosuunnitelmien laatimista sekä kohteiden yhteistä viestintää. Kansalliseen verkostoyhteistyöhön kaivataan nykyistä enemmän voimavaroja ja selkeyttä siitä, kuka vastaa mistäkin toiminnasta. Keskustelussa on ollut maailmanperintökohteiden välisen, kansallisen yhdistyksen perustaminen. Myös tiiviimpää yhteistyötä viranomaisten kanssa toivotaan.

Maailmanperintökohteiden toiminnan koordinointi paikallistasolla

Lähes kaikilla Suomen maailmanperintökohteilla on paikallisia viranomaisia ja muita toimijoita yhdistävä hoitokunta (neuvottelukunta tai johtokunta), jossa on kohteesta riippuen joko Museoviraston tai Metsähallituksen luontopalvelujen edustus.

Osa maamme kohteista on nimennyt vastuullisen, maailmanperintöasioista vastaavan yhteyshenkilön (site manager). Tiedonkulun katkoja syntyy kuitenkin epäselvistä vastuista ja resurssipulasta johtuen.

Pohjoismaiden maailmanperintökohteilla on vuosittain yhteiset tapaamiset, jolloin voidaan vaihtaa kokemuksia ja keskustella ajankohtaisista haasteista. Verkostoa ollaan tiivistämässä, ja on ehdotettu pohjoismaisen yhdistyksen perustamista.

Maailmanperintökohteiden toimijaverkosto laajenee ja monipuolistuu

Maailmanperintötoimijoiden joukko on kasvanut koko ajan. Maailmanperintötoiminta sivuaa useita eri sektoriviranomaisia niin keskushallinnon, aluehallinnon kuin paikallisellakin tasolla.

Alue- ja kohdetasolla maailmanperintötoiminnassa ovat mukana kohdekuntien virkamiehet, museoalan ammattilaiset, matkailualan toimijat, koulu- ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset, yritysmaailma sekä moninaiset kohteen suojeluun, restauroin-

tiin, hoitoon ja esittelyyn liittyvät toimijat. Yhteistyötahoja on lukuisia, jopa oikeusministeriön Rikosseuraamusviraston kanssa on tehty yhteistyötä kulttuuri- ja luonnonperinnön hoidossa. Maailmanperintökohteiden esittelyä ja tapahtumatoimintaa hoitavat monet luovan alan toimijat, yrittäjät ja vapaaehtoiset. Useilla maailmanperintökohteilla on niiden toimintaa tukeva säätiö tai yhdistys, joka tarjoaa vapaaehtoisille järjestäytyneen foorumin. Vapaaehtoistoimijoille on lisäksi kansainvälisiä, maailmanperintötyöhön keskittyneitä verkostoja (mm. World Heritage Volunteers, World Heritage in Young Hands -nuorisoleirit).

Kansainvälinen maailmanperintötyö kanavoituu montaa kautta. Ulkoministeriön vastuulla on Suomen osoittama kehitysyhteistyö tai kriisityön tuki esim. vaurioituneissa maailmanperintökohteissa. Asiantuntijavaihtoa hoidetaan useamman ministeriön ja viraston kautta (mm. CIMO), kansainvälistä matkailumarkkinointia tekee puolestaan työ- ja elinkeinoministeriön alainen VisitFinland.

Tulevaisuudessa tavoitteena on uskottavan ja luotettavan toiminnan kasvattaminen tiivistämällä viranomaisten ja asiantuntijoiden yhteistyötä elinkeinoelämän, oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden, erityisesti paikallisten yhteisöjen kanssa. Haasteena on innostaa yhä laajenevia verkostoja tarjoamalla hyvin suunniteltuja tehtäviä kaikille niille vapaaehtoisille, jotka haluavat olla hyödyksi maailman kulttuuri- ja luonnonperinnölle. Kansainvälinen maailmanperintöperhe mahdollistaa puolestaan erinomaiset puitteet lisääntyväälle kansainväliselle yhteistyölle.

2 Visio, arvot ja strategian tukipilarit

2.1 Visio 2025

Kansallisen maailmanperintöstrategian visio 2025 rakentuu kolmesta näkökulmasta, joihin kaikkiin liittyy sekä kansallinen että kansainvälinen ulottuvuus:

- **Suomi – vastuullinen maailmanperintövaikuttaja**
 - Suomen maailmanperintöpolitiikan tulee olla aktiivista, näkyvää ja luotettavaa. Kaikessa toiminnassaan Suomi nojaa asiantuntemukseen ja tukee avoimuutta. Vastuu kohteista kuuluu valtiolle, kunnille ja kohteiden omistajille.
- **Maailmanperintökohteet – suojelun, ylläpidon ja esittelyn mallina muille**
 - Maailmanperintökohteiden suojelu, hoito, restaurointi ja esittely muodostavat perustan maailmanperintötoiminnalle. Maailmanperintökohteet ovat tiennäyttäjää sekä kestävän kehityksen periaatteiden omaksumisessa että käytännön suojelutyössään. Kohteiden käyttöä suunnitellaan joustavasti siten, että niiden arvot ja merkitykset säilyvät.
- **Elinvoimaiset ympäristöt – yhteistä maailmanperintöä tuleville sukupolville**
 - Maailmanperintökohteet ovat kaikkien yhteistä elävää perintöä, josta jokainen voi päästä osalliseksi. Kohteita kehitetään vuorovaikutuksessa alueellisten toimijoiden ja paikallisyhteisöjen, yhdistysten ja kansalaisten kanssa. Hyvin hoidettuina kohteet säilyvät tuleville sukupolville ja tuovat ympäristöönsä iloa, hyötyä ja lisäarvoa.

2.2 Strategiset arvot

- Kestävyys
- Uskottavuus
- Innostavuus

Kestävä kehitys on läpikäynnä tavoitteena kaikessa maailmanperintötoiminnassa. Suojelu turvaa maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön yleismaailmallisesti erityisten arvojen jatkuvuuden. Maailmanperintöluetteloa täydennetään ja kohteita hoidetaan niin, että ne edustavat uskottavalla tavalla maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön rikkautta. Monipuolistuva maailmanperintötyö innostaa kansalaisia toimimaan maailmanperinnön hyväksi.

2.3 Strategian kolme tukipilaria

- Maailmanperintökohteet ja arvot
- Toimijaverkostot
- Uutta luova toiminta

Kolme tukipilaria kuvaavat niitä voimavaroja, joiden varassa kansallinen maailmanperintöstrategia toteutuu. Nykyiset ja tulevat maailmanperintökohteet universaaleine arvoineen muodostavat strategian kestävän peruspilarin. Sitä tukevat yhä laajeneva, vastuullinen toimijaverkosto ja monipuolistuva, uutta luova toiminta.

Visio 2025	Suomi – vastuullinen maailmanperintövaikuttaja Maailmanperintökohteet – suojelun, ylläpidon ja esittelyn mallina muille Elinvoimaiset ympäristöt - yhteistä maailmanperintöä tuleville sukupolville				
Strategiset arvot	Kestävyys – Uskottavuus – Innostavuus				
Tukipilarit	Maailmanperintökohteiden arvot – Toimijaverkostot – Uutta luova toiminta				
Strategiset päälinjaukset	1. Suomen maailmanperintöpolitiikka	2. Maailmanperintökohteiden säilyttäminen	3. Voimavarat ja osaaminen	4. Maailmanperintötietoisuus ja kohteiden esittely	5. Yhteisöt
Toimenpideehdotukset	Näkyvä ja uskottava maailmanperintöpolitiikka Ajantasainen aieluettelo ja harkitut kohdeesitykset	Maailmanperinnön tunnistava lainsäädäntö Esimerkillinen suojelu ja hoito Seurannalla ajantasaista tietoa kohteista	Lisääntynyt yhteistyö ja selkiytynyt työnjako Riittävät taloudelliset voimavarat Korkea-tasoinen osaaminen	Maailmanperintökasvatus lisää ymmärrystä perinnön ainutlaatuisuudesta Tieto rikastuttaa maailmanperintöokemusta Kestävän matkailun strategia tukee kävijähallintaa ja takaa arvokkaan kokemuksen Hyvä saavutettavuus ja laadukkaat kävijäpalvelut	Alueelliset ja paikalliset toimijat sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin Monipuolinen vapaaehtoistoiminta ja tiivis yritysyhteistyö luovat mahdollisuuksia

3 Strategiset päälinjaukset ja toimenpide-ehdotukset

3.1 Suomen maailmanperintöpolitiikka

Tavoite 2025

Suomi toteuttaa maailmanperintösopimuksen asettamat velvoitteet ja hyödyntää kestäväällä tavalla maailmanperintösopimuksen mukanaan tuomia myönteisiä kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia merkityksiä. Suomi vahvistaa kansainvälistä rooliaan ja laajentaa yhteistyöverkostojaan. Kansainvälisissä yhteyksissä Suomi korostaa asiantuntijuutta ja avoimuutta. Kehitetään uusia toimintamuotoja nostamalla esille maamme osaamista ja vahvuusalueita. Suomen aieluettelo on päivitetty ja nimeämisesitykset tehdään suunnitelmallisesti. Maailmanperintöstrategian toteutusta seurataan säännöllisesti.

Näkyvä ja uskottava maailmanperintöpolitiikka

Maailmanperintösopimus ja osallistuminen sen toimeenpanoon on Suomelle suuri mahdollisuus ja myönteinen globaali velvollisuus. Suomi on maailmanperintökomitean jäsen 2013–2017, mikä antaa Suomelle erityisen merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa maailmanperintösopimuksen linjauksen ja toteuttamisen kehittämiseen. Suomea

komiteassa edustavat opetus- ja kulttuuriministeriön, ympäristöministeriön ja ulkoasiainministeriön nimeämät asiantuntijat.

Jäsenvaltiona Suomen vastuulla on toteuttaa sopimuksen velvoitteet ja tukea sen tavoitteiden toteutumista. Aktiivinen ja vastuullinen maailmanperintöpolitiikka tekee maastamme näkyvän toimijan niin kulttuuriperinnön kuin luonnonsuojelunkin alalla.

Tavoitteena on, että maailmanperintösopimuksen ja maailmanperintökohteiden kulttuurinen, ekologinen, sosiaalinen ja yhteiskuntataloudellinen merkitys tunnustetaan maassamme. Sopimusta ja maailmanperintökohteita arvostetaan.

Tulevaisuuden haasteena on maailmanperintötoiminnan uskottavuuden ja hyvän maineen säilyttäminen. Ongelmia uskottavuudelle aiheutuu maailmanperintökomitean päätöksentekoon ja itse kohteisiin kohdistuvista poliittisista, ympäristöön liittyvistä ja sosiaalisista paineista. Tunnettuus ja matkailun mukanaan tuomat taloudelliset seurannaisvaikutukset ovat lisänneet kiinnostusta nostaa kohteita maailmanperintöluetteloon. Maailmanperintökomitean jäsenenä ja omalla toiminnallaan Suomi korostaa, että ammattitaitoisuus, avoimuus ja tavoitteellisuus ovat keskeisiä toiminnan laatutekijöitä, joilla ylläpidetään maailmanperintösopimuksen ja toiminnan uskottavuutta.

Tavoitteena on, että maailmanperintötoiminta ja itse kohteet ovat tunnettuja ja esimerkiksi hoidettuja. Maailmanperintökohteiden myönteiset vaikutukset paikallisyhteisölleen, alueelleen ja jäsenvaltiolle on tunnustettu. On tärkeää, että kansalaiset arvostavat maailmanperintötoimintaa, tiedostavat maailmanperintökohteiden merkityksen ja kokevat ne yhteiseksi omaisuudekseen. Suomi korostaa kestävä kehityksen merkitystä ja sen integroimista kaikkien maailmanperintötoimintaan. Toiminnan uskottavuus syntyy asiantuntijuudesta, avoimuudesta ja vuorovaikutteisuudesta.

Maailmanperintösopimuksen osapuolena Suomi saa kansainvälisen, näkyvän roolin maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimistyössä. Vastavuoroisesti sopimus velvoittaa jäsenvaltioitaan osallistumaan kansainväliseen yhteistyöhön maailmanperinnön hyväksi. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet antamaan apuaan sellaisille jäsenvaltiolle, jotka pyytävät tukea omien maailmanperintökohteittensa määrittelyyn, suojeluun, säilyttämiseen ja esittelyyn.

Kansainvälinen apu voi olla selvitysten laatimista, asiantuntija-apua, henkilökunnan ja erikoistyövoiman antamista, välineistön hankkimista tai rahallisen tuen myöntämistä. Alueellisten koulutuskeskusten tukemista suositellaan, samoin kuin erilaisten kansainvälisten kasvatusohjelmien toteuttamista. Suomi voi tukea maailmanperintökomitean sihteeristönä toimivaa Unescon maailmanperintökeskusta, ICCROMia ja muita alan oppilaitoksia osoittamalla niille lisää voimavaroja ja asiantuntijaosaamistaan. Suomi myös pyrkii edistämään synergiaa biodiversiteetisopimusten toimeenpanossa. Tavoitteena on Suomen entistäkin merkittävämpi rooli kansainvälisessä yhteistyössä.

Toimenpide (1)

- Suomi on aktiivinen kansainvälinen toimija ja korostaa maailmanperintökomitean jäsenenä päätöksenteon asiantuntijuutta ja avoimuutta.
- Kansallisesti Suomi tunnistaa ja hyödyntää maailmanperinnön kiinnostavuutta ja sen myönteisiä kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia kestäväällä tavalla.
- Kohteita kannustetaan yhteistyöhön maailmanperinnön tunnetuksi tekemiseksi itsenäisyyden juhluvuonna 2017 ja maailmanperintösopimuksen 50-vuotisjuhlavuonna 2022.
- Suomi vahvistaa kansainvälistä rooliaan lähettämällä asiantuntijoita kansainvälisiin tehtäviin sekä maailmanperintökeskukseen että muihin jäsenmaihiin. Suomi nostaa ICCROM:n toiminnassa esille vahvuusalueitaan. Mahdollisuuksien mukaan Suomessa toteutetaan kansainvälisiä asiantuntijatapaamisia.
- Suomi kannustaa maailmanperintökohteita osallistumaan yhteistyöhön kansallisella, pohjoismaisella ja kansainvälisellä tasolla mm. maailmanperintöystävyyden -järjestelmän kautta.
- Suomen ja kehitysmaiden maailmanperintökohteiden välistä yhteistyötä edistetään.

Ajantasainen aieluettelo ja harkitut kohde-esitykset

Maailmanperintösopimuksen jäsenvaltion ensisijaisena veloitteena on nykyisten, luettelossa jo olevien kohteiden tehokas suojeleminen ja esimerkillisen hoidon turvaaminen. Jäsenvaltion tulee huolehtia myös kansallisen aieluettelon ajantasaisuudesta. Kansalliseen aieluetteluun sisällytetään kohteet, joiden arvioidaan täyttävän sopimuksen valintaperusteet. Luettelo toimitetaan maailmanperintökeskukselle.

Aieluettelo toimii pohjana varsinaiselle esitykselle jonkin kohteen liittämiseksi maailmanperintöluetteloon. Varsinaisten kohde-esitysten valmistelu ja arviointi vaatii sekä asiantuntijaorganisaatioilta (ICOMOS ja IUCN), maailmanperintökeskuksen kansainväliseltä sihteeristöltä että päätöksen tekevältä komitealta laajaa kulttuuri- ja luonnonperinnön osaamista.

Suomen maailmanperintökohteiden aieluettelo on vanhentunut. Vastuu aieluettelon päivittämisestä on opetus- ja kulttuuriministeriöllä yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Päivittämisen yhteydessä

on myös selvitettävä maailmanperintösopimuksen voimaansaattaminen Ahvenanmaalla, jota ei tehty Suomen ratifioidessa sopimuksen vuonna 1987. Alkuperäiskansojen oikeuksien turvaamiseksi valmistelussa toimitaan yhteistyössä saamelaismuseo Siidan ja saamelaiskäräjien kanssa.

Suomi ei ole vielä ratifioinut Unescon vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemaa sopimusta. Sopimuksen ratifiointia tulisi kiirehtiä ja selvittää mahdollisuudet sisällyttää vedenalaisen kulttuuriperinnön kohteita maailmanperintöluetteloon.

Aieluettelon päivityksen tulee perustua seuraaviin lähtökohtiin:

- Aieluettelo on suppea (2–4 kohdetta) ja se sisältää vain sellaisia kohteita, joita Suomi seuraavan kymmenen vuoden aikana aikoo esittää maailmanperintöluetteloon.
- Aieluettelon kohteet muodostavat Suomen nykyisten maailmanperintökohteiden kanssa uskottavan, tasapainoisen ja edustavan kokonaisuuden Suomen kaikkein arvokkaimmista kulttuuri- ja luonnonperintökohteista.
- Kohteiden valinnassa kiinnitetään huomiota globaalistrategian mukaan aliedustettuihin temaattisiin ryhmiin, kuten kulttuurimaisemat, modernin arkkitehtuurin kohteet ja laajat maisemakokonaisuudet.

Maailmanperintökomitean kokous Dohassa Qatarissa 2014. Kuva: Wiktoriina Hurskainen.

- Erityisesti kiinnitetään huomiota mahdollisuuksiin esittää kulttuuri- ja luonnonperinnön yhdistelmäkohteita, useammasta kohteesta koostuvia sarjanimeämisiä tai valtioiden rajat ylittäviä kohteita.
- Tutkitaan mahdollisuudet sisällyttää luetteloön myös vedenalaista kulttuuriperintöä edustavia kohteita.
- Aieluettelon vertaileva valmistelu on hyvä tehdä yhteistyössä Pohjoismaiden ja lähialueiden kanssa (kunkin maan aieluettelossa olevien kohteiden edustavuus ja keskinäinen vertailtavuus, mahdolliset sarjanimeämiset tai valtion rajat ylittävät nimeämiset).
- Asiantuntijaorganisaatioiden (ICOMOS ja IUCN) osaamista hyödynnetään valmistelussa.
- Jo aieluettelovaiheessa kiinnitetään huomiota kohteen erityisen yleismaailmallisen arvon (OUV) määrittelyyn, kohteen suojelutilanteeseen ja mahdolliseen suoja-alueeseen.
- Aieluettelon valmistelun on oltava avoin prosessi, jolloin paikallisten osapuolten kanssa varmistetaan, että kohde on suojeltu ja suoja-alue määriteltä säilyttämistavoitteineen. Samoin varmistetaan, että paikalliset toimijat ja päättäjät ovat sitoutuneet maailmanperintökohteen hoitoon liittyviin velvollisuuksiin.
- Aieluettelon valmistelun aikana selvitetään, mitä kohteita esitetään maailmanperintöluetteloön ja mitkä kohteet sopisivat paremmin esim. European Heritage Label -toimeen, Unescon biosfäärialueisiin, Geopark -verkostoon tai Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloön.

Maailmanperintöluetteloön hyväksyminen edellyttää, että nimettävällä kohteella on erityistä yleismaailmallista arvoa (Outstanding Universal Value, OUV). Lisäksi kohteiden tulee täyttää autenttisuuden ja eheyden vaatimukset.

Erityinen yleismaailmallinen arvo voi kulttuuriperintökohteella tarkoittaa, että kohde on inhimillisen luovuuden mestariteos tai ainutlaatuisen merkittävä todiste olemassa olevasta tai jo hävinneestä kulttuurista. Kohde voi olla merkittävää histo-

riallista aikakautta edustava rakennustyyppi tai kuvastaa tietyn kulttuurin perinteistä asutusta. Se voi myös liittyä tapahtumiin, eläviin perinteisiin, aatteisiin, uskontoihin ja uskomuksiin tai taiteellisiin ja kirjallisiin teoksiin.

Luonnonperintökohde voi kertoa maapallon historian tärkeästä kehitysvaiheesta tai olla esimerkki käynnissä olevasta ekologisesta tai biologisesta muutoksesta. Se voi edustaa erityisen kaunista maisemaa tai olla uhanalaisen eläinlajin tyysija.

Maailmanperintöluetteloön tehtävien nimitysesitysten laatiminen on resursoitava hyvin ja valmistelutyön on oltava erityisen huolellista. Uusien kohteiden esittäminen suunnitellaan ja aikataulutetaan aieluettelon laatimisen yhteydessä.

Suomi noudattaa kohteiden valmistelussa maailmanperintösopimuksen ajantasaista toimintaohjeistusta. Kohde-esityksen tekeminen edeltää useamman vuoden asiantuntijavalmistelun.

Toimenpide (2)

- Selvitetään maailmanperintösopimuksen voimaansaattaminen Ahvenanmaalla yhteistyössä Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa käynnistää maailmanperintökohteiden aieluettelon päivittämisen. Tavoitteena on aieluettelon päivittäminen vuoteen 2017 mennessä.
- Aieluettelon päivittämisessä noudatetaan tähän strategiaan kirjattuja linjauksia ja toimintatapoja.
- Suomi toimii maltillisesti uusia kohteita esittäessään.

3.2 Maailmanperintökohteiden säilyttäminen

Tavoite 2025

Maailmanperintökohteiden erityiset yleismaailmalliset arvot (OUV), autenttisuus ja eheys säilyvät, riskeihin on varauduttu ja kohteen hoito toteuttaa kestävää kehitystä. Ajantasaisten hoito- ja käyttösuunnitelmien avulla kohteiden ja niiden suoja-alueiden säilyminen on integroitu alueen muihin kehittämissuunnitelmiin. Säädosperusta ja sen tulkinta tukevat maailmanperintökohteiden suojelua. Kohteiden säilyneisyyttä seurataan säännöllisesti.

Maailmanperinnön tunnistava lainsäädäntö

Jäsenvaltiona Suomi on sitoutunut maailmanperintösopimuksen mukaan siihen, että se ryhtyy asianmukaisiin lainsäädännöllisiin toimiin maailmanperinnön suojelemiseksi ja säilyttämiseksi. Suomen maailmanperintökohteet ovat keskenään hyvin erilaisia. Niiden suojeleminen ja hallinnointi on toteutettu kansallisella lainsäädännöllä useiden eri säädösten avulla. Varsinaista maailmanperintöaluetta ympäröivistä suoja-alueista ei ole säädöksiä. Suoja-alueiden merkitys ja tavoitteet tulisi saada mukaan lainsäädäntöön. Kansallisen säädöspohjan tulkintoineen tulee turvata maailmanperintökohteiden erityisten yleismaailmallisten arvojen (OUV) säilyminen.

Toimenpide (3)

- Säädosperustan osalta arvioidaan sen riittävyys ja soveltuvuus maailmanperintökohteiden suojelun turvaamisessa ja suoja-alueiden määrittämisessä. Selvitetään tarve sisällyttää lainsäädäntöön ja rakentamista koskeviin määräyksiin maailmanperintöä koskevat erityissäännökset kulttuuriympäristöstrategian mukaisesti.
- Varmistetaan, että kansallinen säädöspohja tulkintoineen turvaa valtion toimesta maailmanperintökohteiden erityisten yleismaailmallisten arvojen (OUV) säilymistä.

Esimerkillinen suojeleminen ja hoito

Maailmanperintösopimuksen osapuolena Suomi on sitoutunut säilyttämään maailmanperintökohteet tuleville sukupolville. Kohteiden erityisten yleismaailmallisten arvojen (OUV) säilyttäminen tuleville sukupolville turvataan esimerkillisen suojeleminen, hoidon ja restauroinnin avulla. Lisäksi on turvattava maailmanperintökohteiden autenttisuus ja eheys. Jotta maailmanperintökohteet toimisivat mallina muille, on restaurointi- ja hoitomenetelmien tutkimus ja jatkuva kehittäminen välttämätöntä.

Kaikille Suomen maailmanperintökohteille on valmistunut tai valmistumassa hoito- ja käyttösuunnitelma, jota tulee päivittää ja jonka toteuttamista tulee seurata säännöllisesti. Suunnitelman tulee olla integroitu paikalliseen ja alueelliseen maankäytön suunnitteluun, elinkeinostrategioihin, riskien ennakointiin ja hallintaan sekä muihin kehittämissuunnitelmiin.

Rakennettu ympäristö ja kulttuurimaisema muuttuvat jatkuvasti. Maailmanperintökohteiden ympäristössä tapahtuvat

muutokset voivat olla visuaalisia, kulttuuri-maisemaan vaikuttavia tai muutokset voivat vaikuttaa maailmanperintökohteen elinkeinoimintaan, alueen rajauksiin ja suoja-alueisiin. Tästä syystä tuleekin selvittää, onko nykyisissä maailmanperintökohteissa tarvetta rajausten tarkistamiseen ja suoja-alueiden tavoitteiden täsmentämiseen.

Suomen ympäristökeskusta, Luonnontieteellistä keskusmuseota, Metsähallituksen luontopalveluita ja muita osaamiskeskuksia tulee hyödyntää luonnonympäristöön liittyvän osaamisen ja tiedon kokoamisessa ja käytössä.

Toimenpide (4)

- Kaikki maailmanperintökohteet huolehtivat hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisesta ja sitoutuvat sen toteuttamiseen ja päivittämiseen. Kestävä kehitys otetaan läpäisevästi huomioon maailmanperintökohteiden suojelussa ja hoidossa.

Seurannalla ajantasaista tietoa kohteista

Jäsenvaltiot ja niissä sijaitsevat maailmanperintökohteet raportoivat maailmanperintökomitealle joka kuudes vuosi sopimuksen noudattamisesta, kohteiden suojelun tilasta ja ajankohtaisista asioista. Lisäksi maailmanperintökeskus ylläpitää ajantasaista seurantasivustoa tilastoinen ja karttoinen niistä maailmanperintökohteista, joiden suojelun tila on heikentynyt. Tämä seuranta (Reactive monitoring) perustuu maailmanperintökeskuksen ja asiantuntijaorganisaatioiden laatimiin selvityksiin, joita tehtäessä on konsultoitu asianomaisia jäsenvaltioita. Selvitykset esitetään vuosittain maailmanperintökomitealle nk. SoC -raporttien muodossa (State of Conservation).

Kansainvälisen seurannan lisäksi tulee kohteiden tilaa seurata kansallisesti. Kansallisessa seurannassa voidaan keskittyä ajankohtaisiin teemoihin, jolloin on mahdollista reagoida nopeasti mahdollisiin riskeihin sekä kehittää arviointi- ja seuranta-menettelyjä.

Brankkorin matkassa seikkailuretki Vanhassa Raumassa.
Kuva: Hanna-Leena Salminen.

Toimenpide (5)

- Hoito- ja käyttösuunnitelmien toteutusta seurataan säännöllisesti.
- Kohteiden ja asiantuntijaviranomaisen yhteistyönä voidaan sopia muuttaman vuoden sykliin perustuvalla rotaatiolla tapahtuvasta kansallisesta kohteiden tilan seurannasta sekä teema-arvioinneista.

3.3 Voimavarat ja osaaminen

Tavoite 2025

Selkeä ja avoin hallinto, riittävät voimavarat ja korkeatasoinen osaaminen takavat maailmanperintökohteiden esimerkiksi suojelun, hoidon, restauroinnin ja esittelyn. Kohteiden hoitokunnat ovat vastuussa hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamisesta. Hoitokunnat edistävät suojelutavoitteiden integroimista alueen muihin kehittämissuunnitelmiin. Maailmanperintökohteiden hyvät käytännöt omaksutaan laajasti muuallakin.

Lisääntynyt yhteistyö ja selkiytynyt työnjako

Päävastuu maailmanperintösopimuksen toteuttamisesta on kulttuuriperintökohteiden osalta opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja Museovirastolla sekä luonnonperintökohteiden osalta ympäristöministeriöllä ja Metsähallituksen luontopalveluilla. Kunnilla on suuri vastuu mm. maailmanperintökohteisiin liittyvien alueiden kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta. Museovirastossa ja Metsähallituksessa maailmanperintötoiminnan yhteystahojen (Focal point) tulee olla riittävästi resursoituja.

Poikkihallinnollinen foorumi

Yhteistyön tiivistämiseksi tulee päättäjille ja eri hallinnonalojen sektoriviranomaisille, kohteista vastaaville, alan tutkijoille, maailmanperintökasvattajille ja muille maailmanperintötoimijoille tarjota poikkihallinnollinen maailmanperintöfoorumi. Vuosittain järjestettävässä foorumissa tiedotetaan ja keskustellaan maailmanperintöä koskevista ajankohtaisista teemoista, projekteista ja hankkeista. Tarkoituksena on lisätä vuoropuhelua myös paikallisten viranomaisten, päättäjien ja muiden toimijoiden kanssa ja siten vahvistaa sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Foorumin järjestämisestä vastaavat vuorotellen opetus- ja kulttuuriministeriö (Museovirasto) ja ympäristöministeriö (Metsähallituksen luontopalvelut).

Asiantuntijajärjestöt

Maailmanperinnön asiantuntijajärjestöt toimivat riippumattomina asiantuntijoina ja kehittäjinä maailmanperintöasioissa (kansalliset ICOMOS ja IUCN -osastot).

Maailmanperintökohteiden hallinnollisen rakenteen selkiyttäminen

Maailmanperintökohteen suojelun ja hoidon kannalta on tärkeää, että kohteella on laajapohjainen hoitokunta (neuvottelukunta, johtokunta) tai muu soveltuva yhteistyöelin. Hoitokuntaan on hyvä saada kohteen luonteen huomioon ottaen myös paikallisia sektoriviranomaisia ja päättäjiä, alueellisia toimijoita (esim. ELY, maakuntamuseot), Museoviraston/Metsähallituksen luontopalvelujen edustaja sekä kohteen kiinteistönomistajien ja muiden toimijoiden edustajia. Valtion rajat ylittävillä sarjanimeämis-kohteilla (Struven ketju ja Merenkurkku - Korkea Rannikko) on omat, hoitokuntia vastaavat erityiselimensä.

Jokaisella kohteella tulee olla asioita koordinoiva paikallinen vastuuhenkilö (site manager). Vastuuhenkilö toimii kohteen yhteyshenkilönä, vastaa kohteeseen liittyvistä suunnittelu-, kehittämis- ja seurantatehtävistä sekä edustaa kohdetta yhteistyöelimissä ja -verkostoissa.

Maailmanperintökohteiden välinen yhteistyö kansallisella ja kansainvälisellä tasolla

Maailmanperintökohteiden yhteistyöelimenä on toiminut ICOMOS:n Suomen osaston maailmanperintötyöryhmä, jossa maailmanperintökohteiden edustajien lisäksi on jäsenenä myös IUCN:n edustaja. Norjan ja Ruotsin tavoin Suomen maailmanperintökohteet harkitsevat järjestäytymistä omaksi yhdistykseksi. Vaihtoehtoja harkittaessa tavoitteena tulee olla toimiva ratkaisu kohteiden välisen yhteistyön ja tiedonkulun järjestämiseksi.

Suomen maailmanperintökohteet toimivat pohjoismaisessa yhteistyöverkostossa, jota kehitetään tehokkaammaksi ja toimivammaksi. Esillä on ollut myös pohjoismaisen yhdistyksen perustaminen.

Toimenpide (6)

- Järjestetään säännöllisesti maailmanperintöfoorumi, jonka vetovastuu on opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja ympäristöministeriöllä.
- Kansallisina asiantuntijoina toimivien Museoviraston ja Metsähallituksen luontopalveluiden koordinaattori- ja kehittäjäroolia maailmanperintötoiminnassa pyritään vahvistamaan.
- Suomen maailmanperintökohteet selvittävät vaihtoehdot yhteistyönsä järjestämiseksi. Maailmanperintökohteet toimivat aktiivisesti myös pohjoismaisessa maailmanperintöverkostossa.

- Turvataan maailmanperintösopimuksen mukaisten asiantuntijajärjestöjen (ICOMOS:n ja IUCN:n kansalliset osastot) mahdollisuudet toimia asiantuntijana maailmanperintöasioissa.
- Varmistetaan, että kaikilla maailmanperintökohteilla on niiden luonteeseen soveltuvat poikkihallinnolliset hoitokunnat.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö/Museovirasto ja ympäristöministeriö/Metsähallituksen luontopalvelut sopivat maailmanperintökohteiden hoitokuntien kanssa siitä, että kaikissa kohteissa on riittävästi resursoitu vastuutaho, joka huolehtii maailmanperintökoordinaattorin tehtävistä.

Riittävät taloudelliset voimavarat

Maailmanperintökohteiden esimerkillinen hoito, restaurointi ja esittely vaativat riittävän erityisosaamisen lisäksi taloudellisia resursseja. Kulttuurimaiseman ja rakennetun ympäristön hoitovastuu on ensisijaisesti kiinteistönomistajalla. Maailmanperintösopimus osoittaa myös sopimusvaltiolle varainhoidollisia velvollisuuksia.

Valtion tulee turvata opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön vastuualueilla riittävät resurssit kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden hoitoon sekä kohteiden inventointiin ja seurantaan. Tämä tarkoittaa määrärahojen varaamista valtion hoitovastuulla oleville kohteille (Suomenlinnan hoitokunta, Merenkurkku ja Struven ketju) sekä avustusmäärärahoja muiden hallussa olevien kohteille (Museoviraston kautta yksityisille maailmanperintökohteiden kiinteistönomistajille osoitetut entistämistäavustukset).

Valtion taloudellista tukea tulee ohjata maailmanperintötoimintaan myös muiden valtiotoimijoiden kautta tapahtuvalla resursoinnilla (esimerkiksi UM, CIMO, TEM/VisitFinland, OM/Rise).

Kannustetaan ja tuetaan maailmanperintökohteiden vastuutahoja ja toimijoita hakemaan nykyistä aktiivisemmin kansainvälistä rahoitusta, esim. EU-rahoitusta. Kansallisella tasolla päätettävissä EU-rahoituksissa priorisoidaan maailmanperintötoimintaa. Selvitetään uusia rahoitusmalleja ja varainhankintakeinoja (public-private, tukiyhdistykset, rahastot ja säätiöt ym.).

Tuodaan esiin maailmanperintökohteiden pitkävaikutteinen imagomerkitys sekä yhteiskuntataloudellinen merkitys alueelle. Etsitään toimintatapoja, joiden avulla osa matkailun kautta syntyvistä tuloista voidaan osoittaa suoraan maailmanperintökohteiden kehittämistyöhön.

Toimenpide (7)

- Valtio ja muut tahot kantavat vastuuta siitä, että maailmanperintökohteilla on riittävät taloudelliset resurssit ja osaava henkilöstö kohteiden esimerkilliseen suojeluun, hoitoon, restaurointiin ja esittelyyn. Varataan resursseja myös inventointien ja seurannan toteuttamiseen.
- Julkisen sektorin maailmanperintötoimintaan myöntämät avustukset kohdennetaan kohteiden turvaamiseen ja muuhun maailmanperintöä tukevaan toimintaan maailmanperintöstrategian linjausten mukaisesti.
- Kehitetään taloudellisia ohjauskeinoja ja kannustetaan uusien rahoitusmallien kehittämiseen. Kannustetaan maailmanperintökohteita EU-rahoituksen tehokkaaseen hyödyntämiseen. Tiivistetään kulttuurin, matkailun ja muun elinkeinoelämän välistä yhteistyötä.

Verlan puuhiomo ja pähvitiedas. Kuva: Lassi Kujala.

Korkeatasoinen osaaminen

Jotta maailmanperintökohteet voisivat toimia esimerkkinä muille kulttuuri- ja luonnonperintökohteille, on vastuullisten asiantuntijoiden osaamisen oltava korkeatasoista. Yliopistojen ja korkeakoulujen koulutus kattaa monipuolisesti kulttuuri- ja luonnonympäristöön liittyviä koulutustarpeita. ICCROM:n ja useiden yliopistojen opetusohjelmassa on maailmanperintökohteiden hoitoon ja suojeluun liittyvää täydennyskoulutusta. Vastuuhenkilöiden tulisi verkostoitua, kommunikoida yli sektorirajojen ja toimia vuorovaikutteisesti päättäjien, erilaisten yhteisöjen ja paikallisten toimijoiden kanssa. Näin tehdään tunnetuksi kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimisen tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Tuetaan suomalaisten asiantuntijoiden osallistumista kansainvälisille, maailmanperintötoimintaan keskittyville täydennyskoulutuskursseille ja kannustetaan oppilaitoksia käyttämään maailmanperintökohteita oppimisympäristöinä.

Sekä luonnon- että kulttuuriperintökohdeissa on tärkeää, että niiden hoidossa ja restauroinnissa hallitaan perinteiset hoitomuodot ja rakennustaidot sekä tulevaisuudessa myös modernin rakennusperinnön vaatima erityisosaaminen. Opetushallituksen kanssa tuetaan perinnealan erikoisammattitutkintojen suorittamista. Järjestetään kiinteistönomistajille neuvontaa kohteissa, joissa kiinteistönomistus jakautuu useille yksityisille tahoille.

Toimenpide (8)

- Varmistetaan koulutuksen ja asiantuntijayhteistyön avulla korkeatasoinen osaaminen maailmanperintökohteiden suojelussa, hoidossa, restauroinnissa ja esittelyssä. Vahvistetaan paikallisten yhteistyötahojen sekä yksityisten kiinteistönomistajien ja yrittäjien tiedollista ja taidollista osaamista.
- Tuetaan ja edistetään maailmanperintötoimintaan, kohteen suojeluun, hoitoon, restaurointiin ja kävijähallintaan sekä esittelyyn liittyvää opetusta, täydennyskoulutusta, tutkimus- ja kehittämistyötä yhteistyössä alan kotimaisten ja kansainvälisten koulutus- ja tutkimuslaitosten (ICCROM ym.) kanssa.

3.4 Maailmanperintötietoisuus ja kohteiden esittely

Tavoite 2025

Kansalaiset tuntevat ja arvostavat suomalaisia maailmanperintökohteita ja osaavat toimia maailmanperinnön hyväksi. Maailmanperintöviestintä on monipuolista ja luotettavaa tietoa on helposti saatavilla. Maailmanperintökasvatus on lisääntynyt kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Tutkimus- ja kehittämistoiminta tuottaa uutta tietoa maailmanperinnön vaalimiselle. Unescon kestävä matkailun strategia kriteereineen ohjaa maailmanperintökohteiden matkailua, kävijät saavat luotettavaa tietoa. Kohteiden saavutettavuutta ja kävijäpalveluita on parannettu.

Maailmanperintökasvatus lisää ymmärrystä perinnön ainutlaatuisuudesta

Viime vuosina Suomessa on perusopetuksessa, toisen asteen koulutuksessa ja varhaiskasvatuksen piirissä tapahtunut merkittävää kehitystä, on tuotettu opetusaineistoja ja luotu monipuolisia hankkeita maailmanperintötietoisuuden lisäämiseksi.

Tällä hetkellä Suomessa toimii Opetushallituksen ohjauksessa Unesco-koulujen verkosto. Se käsittää yli 50 eri koulutusasteiden oppilaitosta ja siihen kuuluu myös opettajankoulutuslaitoksia.

Maailmanperintökasvatusta edistetään osana muuta kulttuuriperintö- ja ympäristökasvatusta. Globaalikasvatuksen kautta se liittyy erityisesti maailmankansalaiseen eettiseen, kulttuuriseen ja ekososiaaliseen osaamiseen. Opetushallitus vahvisti vuoden 2014 lopussa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, joissa globaalikasvatus on vahvasti esillä tarjoten hyvän pohjan myös maailmanperintökasvatukselle.

Maailmanperinnön asiantuntijoiden tehtävänä on tuottaa tietoa sekä kohteen historiasta että sen vaalimisesta. Yhteistyö Opetushallituksen, koulujen, päiväkotien, oppilaitosten, opettajankoulutuslaitosten sekä luonto- ja kulttuuriperintökasvattajien kanssa on maailmanperintökasvatuksen kehittämisen keskiössä. Myös ammatilliset oppilaitokset, lukiot, yliopistot ja kansalaisopistot huomioidaan yhteistyötahoina. Myös museoilla on keskeinen rooli kulttuuriperintö- ja ympäristökasvattajina.

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura osallistuu maailmanperintökasvatuksen koordinointiin yhteistyössä muiden keskeisten tahojen kanssa.

Toimenpide (9)

- Maailmanperintökasvatus osana muuta kulttuuriperintö- ja ympäristökasvatusta toteuttaa opetussuunnitelmien perusteita.
- Maailmanperintökasvatus sisällytetään osana kulttuuriperintö-, ympäristö- ja globaalikasvatusta paikallisiin koulujen opetussuunnitelmiin ja tarjotaan opettajille mahdollisuuksien mukaan täydennyskoulutusta. Tuetaan Unescon ASP-kouluverkostoa ja tiedotetaan muille kouluille mahdollisuudesta toimia maailmanperintökouluna. Tiivistetään oppilaitosten ja museoiden yhteistyötä.
- Tuotetaan luotettavaa aineistoa maailmanperintökasvatusta varten ja tuetaan alan asiantuntijajärjestöjen toimintaa. Maailmanperintökohteiden käyttöä oppimisympäristöinä kehitetään yhteistyössä opetusalan asiantuntijoiden kanssa.

Tieto rikastaa maailmanperintökokemusta

Maailmanperintötietoisuuden kasvattamiseksi maailmanperintökohteiden välinen yhteistyöelin kokoaa viestintästrategian, joka koostuu kansallisesta tiedottamisesta ja kohdekohtaisista viestintäsuunnitelmista. Kansainvälisestä maailmanperintötiedottamisesta sovitaan yhteistyössä ulkoasiainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden matkailualan toimijoiden kanssa.

Viestinnässä pääpaino on helposti saavutettavan tiedon lisäämisessä ja sähköisten viestimien käytössä. Tietoa suunnataan eri kohderyhmille, kuten asiantuntijoille, viranomaisille, päättäjille, kiinteistönomistajille, yrittäjille, matkailijoille ja muille kansalaisille, erityisesti nuorille ja lapsille ja

heidän kasvattajilleen. Ohjeistetaan ja edistetään maailmanperintötunnuksen käyttöä.

Suomi välittää kotimaisille toimijoille tietoa maailmanperintökomitean ja yleiskokousten päätöksistä ja valmistuneista ohjelmista, strategioista ja muista asiakirjoista. Jäsenmaiden parhaista käytännöistä ja kokemuksista tiedotetaan aktiivisesti.

Uuden tiedon tuottamiseksi toimitaan yhteistyössä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa. Edistetään alan jatko- ja täydennyskoulutusta. Opinnäytetöitä ja tutkimushankkeita varten maailmanperintökohteet tiedottavat ajankohtaisista tutkimusaiheista, ongelmista ja kehittämisideoista. Varmistetaan, että tutkimustietoa hyödynnetään käytännön hoitotyössä. Osallistutaan nykyistä aktiivisemmin laajempiin kansallisiin tai kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin ja pyritään löytämään niille sopivaa kotimaista tai kansainvälistä rahoitusta.

Kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden vaikutus aluetalouteen on suuri, mutta siitä ei ole riittävästi tutkimustietoa. Lisätään maailmanperintökohteita koskevaa yhteiskuntataloudellista tutkimusta.

Toimenpide (10)

- Laaditaan eri tahojen yhteistyönä viestintästrategia maailmanperintötietoisuuden kasvattamiseksi. Viestintästrategia koostuu kansallisesta tiedottamisesta ja kohdekohtaisten viestintäsuunnitelmien painopisteistä. Tavoitteissa otetaan huomioon matkailumarkkinointi ja maailmanperintökasvatukseen liittyvä tiedottaminen.
- Turvataan maailmanperintökohteita koskevan tiedon dokumentointi, tietoineistojen digitointi ja niiden avoin saatavuus.

- Tuetaan maailmanperintötoimintaa ja maailmanperintökohteita koskevaa monitieteistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa erityisenä painopisteenä maailmanperintökohteiden yhteiskuntataloudellista merkitystä koskeva selvitys- ja tutkimustyö.

Kestävän matkailun strategia tukee kävijähallintaa ja takaa arvokkaan kokemuksen

Maailmanperintöperheen jäseninä luettelossa olevat kohteet hyötyvät kansainvälisesti arvostetusta julkisuuskuvasta ja maailmanlaajuisesta tunnettuudesta. Maailmanperintökohteet muodostavat maailmanlaajuisesti vetovoimaisia ja laadukkaita vierailukohteita. Yhä kasvavat matkailijamäärät edellyttävät tiukkaa kävijähallintaa, etteivät kohteet menettäisi ainutlaatuisia arvojaan, autenttisuuttaan tai eheyttään hallitsemattoman kulutuksen seurauksena. Kävijäpalveluiden laatuun on myös kiinnitettävä huomiota, jotta maailmanperintökohteet säilyttävät uskottavuutensa.

Kansainvälinen Unescon kestävän kehityksen matkailuohjelma on tuottanut verkkosivuston "People protecting places" sekä kriteeristön kestävän kehityksen matkailutoiminnalle (sivusto aukeaa kevään 2015 aikana). Siinä käsitellään monipuolisesti maailmanperintökohteiden matkailutoimintaan liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia.

Suomen maailmanperintökohteiden kansainvälinen matkailumarkkinointi muokkaa Suomen tavaramerkkiä ja imagoa maailmalla. Työ- ja elinkeinoministeriön (Visit-Finland) laatimassa Suomen Matkailun tiekartassa (2015) on esitetty, että "Nostetaan kansallispuistot ja Unescon maailmanperintökohteet matkailualueiden markkinoinnin kärkikohteiksi ja nykyistä vahvemmin osaksi Suomen matkailun maakuvaa". Yhteis-

työssä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tulee sovittaa yhteen sekä maailmanperintösopimuksen ja Unescon kestävän matkailun strategian että työ- ja elinkeinoministeriön matkailumarkkinoinnin tavoitteet.

Suomalaisille maailmanperintökohteille tulee laatia yhteinen kestävän kehityksen matkailustrategia tavoitteiden yhteensovittamiseksi. Tältä pohjalta laaditaan kohdekohtaiset suunnitelmat yhteistyössä paikallisten ja alueellisten matkailualan toimijoiden kanssa. Niissä tulee laatia tavoitteet kävijähallinnalle ja kävijäpalveluille. Matkailu- ja viestintäsuunnitelmien laatiminen täydentävät toisiaan.

Toimenpide (11)

- Kootaan suomalaisten maailmanperintökohteiden yhteinen kestävän kehityksen matkailustrategia Unescon kestävän kehityksen matkailustrategian pohjalta. Strategia laaditaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa sovittaen siihen myös kansainvälisen matkailumarkkinoinnin tavoitteet.
- Maailmanperintökohteet laativat strategian pohjalta oman suunnitelmansa alueen matkailualan toimijoiden kanssa. Suunnitelmiin tulee sisältyä tavoitteet kävijähallinnalle ja kävijäpalveluille.

Hyvä saavutettavuus ja laadukkaat kävijäpalvelut

Saavutettavuuden parantaminen edellyttää hyviä julkisia liikenneyhteyksiä ja esteettömyyttä niin liikunta- kuin toimintaesteisillekin.

Selkeiden opastettujen kulkureittien, kävijäpalveluiden ja kohteiden muiden tuotteiden laadun kehittäminen on osa matkailustrategian toimeenpanoa. Erityisesti tulee

panostaa ammattitaitoisesti toteutettuihin, kokemuksellisiin eri kohderyhmille suunnattuihin opastuksiin ja sisältöihin. Kohteen arvojen esiin nostaminen sekä historian tuominen eläväksi on koettu tärkeäksi.

Maailmanperintökohteiden opastus- ja neuvontapalvelut tarjoavat asiantuntevaa ja riittävää tietoa kohteesta, sen historiasta ja merkityksestä, kohteen hoidosta ja ylläpidosta sekä laajemmin maailmanperintösopimuksesta.

Museovirasto ja Metsähallitus selvittävät Suomen maailmanperintökohteiden yhteistyöelimen kanssa kansallisen tietokeskuksen tarvetta ja toteuttamisvaihtoehtoja.

Toimenpide (12)

- Parannetaan maailmanperintökohteiden saavutettavuutta ja laadukkaita kävijäpalveluita. Varmistetaan myös palveluiden ja tiedon verkkosaatavuus.
- Varmistetaan, että jokaisessa maailmanperintökohteessa on niiden maailmanperintöarvoa tukeva ja kohteen luonteeseen soveltuva opastus- tai neuvontapiste.
- Selvitetään mahdollisuudet luoda kansallinen maailmanperintökeskus joko verkostoperiaatteella tai johonkin maailmanperintökohteista sijoitettuna.

3.5 Yhteisöt

Tavoite 2025

Paikalliset ja alueelliset viranomaiset, päättäjät, kiinteistönomistajat ja yrittäjät ovat sitoutuneita maailmanperintötoimintaan ja sen päämääriin. Maailmanperintökohteet koetaan ihmiskunnan yhteisenä perintönä. Elinvoimaiset kohteet tarjoavat erilaisille yhteisöille ja yksittäisille kansalaisille monipuolisia mahdollisuuksia nauttia maailmanperintökohteista ja osallistua maailmanperintötoimintaan.

Alueelliset ja paikalliset toimijat sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin

Maailmanperintökohteiden suojeleminen, hoito ja muut toiminta on paljolti paikallisten ja alueellisten viranomaisten vastuulla. Kuntien maankäytön suunnittelu ja toimintojen kehittäminen tulee integroida maailmanperintökohteiden vaalimiseen.

Maakuntamuseot ja maakuntien liitot ovat tärkeitä yhteistyötahoja. On tärkeää, että päättäjät ja luottamusmiehet näkevät maailmanperintökohteet resurssina ja vetovoimatekijänä. Tavoitteena on, että alueelliset ja paikalliset toimijat tuntevat maailmanperintösopimuksen velvoitteet ja ovat sitoutuneita yhteisiin tavoitteisiin.

Toimenpide (13):

- Kohteiden hoitokunnat ja alueelliset asiantuntijat huolehtivat, että maakunnan ja kuntien viranomaiset ja päättäjät ovat tietoisia maailmanperintösopimuksen asettamista velvoitteista. Maailmanperintötoiminnan kehittäminen otetaan osaksi alueellisia suunnitelmia ja strategioita.
- Hyödynnetään ELY-keskusten kulttuuriympäristötyöryhmiä maailmanperintökohteiden suojelemaan, hoidon ja muun toiminnan edistämiseksi.

Monipuolinen vapaaehtoistoiminta ja tiivis yritysyhteistyö luovat mahdollisuuksia

Euroopan neuvoston Faron puiteyleissopimus korostaa alueellisen ja paikallisen tason toimijoiden (kansalaiset, kiinteistönomistajat, elinkeinoelämä, yhdistykset ja muut yhteisöt) sitouttamista kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemaan.

Maailmanperintökohteet voivat toimia innovatiivisina esimerkkeinä Faron sopimuksen ratifointiprosessissa. Kulttuuri- ja luonnonperintökohteiden suojeleminen on oleellista, että kiinteistönomistajat, yrittäjät, yhteisöt muut vapaaehtoistoimijat tuntevat ne omikseen ja heidät osallistetaan maailmanperintökohteen hoitoon.

Maailmanperintösopimuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa ihmisten välistä ymmärrystä maailmanperinnöstä. Tätä edistetään monipuolistamalla maailmanperintötyötä osana muuta kulttuuri- ja luonnonympäristöön liittyvää vuorovaikutuksen lisäämistä toimijoiden kesken. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä kulttuuri- ja luonnonympäristön tarjoamista mahdollisuuksista voimavarana ja mahdollistajana.

Hyödynnetään ennakkoluulottomasti kumppanuuksia, uusia toimintamuotoja, menetelmiä ja viestintävälineitä. Kehitetään pilottihankkeita ja tiedotetaan kansalaisen mahdollisuuksista osallistua maailmanperintötyöhön. Kansalaisten aktivoimiseksi järjestetään maailmanperintöpäiviä, avointen ovien tapahtumia, juhlia ja avoimia tiedotustilaisuuksia. Voidaan hyödyntää myös huomionosoituksia ja palkitsemisjärjestelmiä. Tehostetaan yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden välillä (public-private) ja luodaan uudenlaisia toimintakonsepteja. Tuetaan ja innostetaan maailmanperintötoimintaa tukevaa kansalaistoimintaa.

Maailmanperintökohteissa tulisi olla kansalaisfoorumi (esimerkiksi opastus- tai neuvontakeskus) monenlaiselle toiminnalle, kohteen historian ymmärtämiselle ja vaalimiselle. Vapaaehtoistoiminnan kordinoimiseksi hyödynnetään olemassa olevia paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä organisaatioita.

Toimenpide (14)

- Kohteet tarjoavat paikallisille kansalaisille, kiinteistönomistajille, yrittäjille, yhdistyksille ja muille toimijoille mahdollisuuksia toimia maailmanperinnön hyväksi. Maailmanperintökohteissa toimivien yrittäjien kanssa sovitaan yhteisistä laatutavoitteista (vrt. edellä kävijäpalvelut) ja näkyvyydestä.
- Kannustetaan maailmanperintökohteita tukemaan vapaaehtoistoimintaa ja verkostoitumaan. Tarjotaan mahdollisuuksia ja rohkaistaan kansalaisia, eri alojen toimijoita sekä yrittäjiä kokeilemaan maailmanperintötyöhön.

Kirkonlaattia Sammallahdenmäen pronssikautisella hautaröykkiöllä. Kuva: Muesovirasto / Altti Salo.

4 Strategian päälinjausten toteuttaminen ja seuranta

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää vuoden 2015 aikana strategian jatkotyönä päälinjauksia ja toimenpide-ehdotuksia koskevan toimeenpanosuunnitelman laatimisen. Strategian mukaiset toimenpide-ehdotukset muokataan käytännön toimeenpanosuunnitelmiksi, joissa esitetään toimenpiteiden toteutustavat, vastuutahot,

aikataulut, kustannusvaikutukset ja niiden seuranta. Toimeenpanosuunnitelma tulee laatia yhteistyössä keskeisten ministeriöiden sekä niiden sidosryhmien kanssa, joiden vastuulle toimenpiteiden toteutus kuuluu. Toimeenpanosuunnitelman laatimisen yhteydessä tulee sopia sen päivittämisestä ja seurannasta.

Struven ketjun piste Oravivuorella Puolakassa.
Kuva: Sirkka Image/Markus Sirkka.

5 Strategian vaikutusten arviointi

Maailmanperintökohteiden kestäväällä suojelulla, hoidolla ja esittelyllä on esimerkkivaikutus koko maan kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimiselle. Maailmanperintötoiminta ja maailmanperintökohteet vahvistavat Suomen identiteettiä ja lisäävät Suomen kansainvälistä näkyvyyttä.

Maailmanperintökohteilla on myönteinen vaikutus aluetalouteen. Ne toimivat vetovoimaisina matkailukohteina. Matkailulla on paljon kerrannaisvaikutuksia muille aloille ja se on merkittävä työllistäjä. Maailmanperintökohteiden alueilla matkailupalvelut edistävät elinkeinotoimintaa.

Strategian tavoitteiden toteutuminen parantaisi lainsäädännöllisiä valmiuksia huomioida maailmanperintökohteet suoja-alueineen maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa. Strategian tavoitteet myös tukevat läpäisevästi kestävää kehitystä ja parantavat kohteiden valmiuksia muun

muussa kestävässä kävijähallinnan avulla estää matkailun haitallisia vaikutuksia.

Valtiontalouteen maailmanperintöstrategian toimenpide-ehdotuksilla ei ole välittömiä vaikutuksia. Ehdotukset on tarkoitus pääosin toteuttaa valtiontalouden kehyspäättöksen ja talousarvion sallimissa rajoissa. On kuitenkin valtion kokonaishyödyn kannalta perusteltua, että maailmanperintötoimintaan ja maailmanperintökohteiden hoitoon osoitetaan riittävät määrärahat.

Kansallisen maailmanperintöstrategian toteuttaminen kasvattaa kulttuuri- ja luonnonperinnön arvostusta ja historian ymmärtämistä sekä lisää vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan ja paikallisten toimijoiden kanssa. Useat toimenpiteet tehostavat julkista hallintoa ja lisäävät ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa maailmanperintökohteiden hoitoon ja toimintaan.

Vårt gemensamma arv

Nationell världsarvsstrategi 2015–2025

Generationer möts i Sammallahdenmäkis gravrösen från bränsåldern. Foto: Ulla Antola.

Förord

Statsrådets beslut om en nationell världsarvsstrategi grundar sig på statsminister Katainens regeringsprogram, enligt vilket ”regeringen lägger upp en strategi för världsarvet”. Som referensram för den nationella världsarvsstrategin fungerar kulturmiljöstrategin och genomförandeplanen 2014–2020 som godkändes genom statsrådets principbeslut den 20 mars 2014.

Undervisnings- och kulturministeriet inledde strategiarbetet den 1 oktober 2014 genom att kalla in arkitekt Maire Mattinen som sakkunnig för beredningen av de centrala riktlinjerna för den nationella världsarvsstrategin, och tillsatte en expertgrupp för att stötta arbetet. I expertgruppen ingick företrädare för miljöministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Museiverket, Forststyrelsen, Förvaltningsnämnden för Sveaborg, ICOMOS r.f., Föreningen för kulturarvsfostran i Finland och ICOMOS r.f.:s arbetsgrupp kring världsarven. Förslaget blev klart den 2 mars 2015, och fick 46 yttranden som beaktats i utarbetandet av för undervisnings- och kulturministeriets slutgiltiga förslag till statsrådet.

Målet med strategin är att dra upp riktlinjerna för genomförandet av världsarvspolitiken och världsarvskonventionen på nationell nivå så att man beaktar en helhetsbetonad granskning av kultur- och naturarvet samt skyddet och skötseln av världsarven på ett hållbart och föredömligt sätt. Världsarven ingår i vårt gemensamma kultur- och naturarv, och de instanser som svarar för att värna om dem och de instrument som står till förfogande är i stor utsträckning överlappande. Världsarvens unika kvaliteter uppstår genom den betydelse och den ställning de tillerkänns internationellt samt de förpliktelser detta medför.

Strategin tar ställning för främjandet av världsarvsfostran och kännedom om världsarven, liksom för Finlands och finländska experters roll i det nordiska och internationella samarbetet kring världsarven. Dessutom granskas hur ansvar och uppgifter i anslutning till världsarven ska fördelas och resurseras samt huruvida gällande lagstiftningens ger en tillräcklig grund för strategin.

Efter statsrådets principbeslut fortgår arbetet genom utarbetandet av en handlingsplan, där man i samråd med världsarven och övriga intressentgrupper tar fram konkreta mål och prioriteringar angående tidsplaner, på vilket sätt besluten ska genomföras, ansvariga aktörer och resursering.

I visionen för den nationella strategin för världsarven lyfts Finlands ansvarsfulla världsarvspolitik, föredömliga värnande om världsarven samt upprätthållandet och presentation av dem fram. Därtill betonas att världsarven är alla medborgares gemensamma egendom som ska bevaras levande, autentiska och i sin helhet för kommande generationer. I bästa fall fungerar våra världsarv som föredömen och väcker intresset för vårt gemensamma arv också i ett vidare perspektiv.

Pia Viitanen
kultur- och bostadsminister

Sanni Grahn-Laasonen
miljöminister

Innehåll

Förord	36
1 Vårt gemensamma arv	38
1.1 Världsarvskonventionen, rekommendationer som stöder den och framtidsplaner	38
1.2 Finlands arbete för världsarvet	40
2 Vision, värden och strategiska stöttepelare	48
2.1 Vision 2025	48
2.2 Strategiska värden	48
2.3 Strategins tre stöttepelare	48
3 Centrala strategiska riktlinjer och åtgärdsförslag	50
3.1 Finlands världsarvspolitik	50
3.2 Att bevara våra världsarv	54
3.3 Resurser och kompetens	56
3.4 Medvetenhet om vårt världsarv och en presentation av objekten	59
3.5 Gemenskaper	63
4 Genomförande av de centrala strategiska riktlinjerna och uppföljning	65
5 Utvärdering av strategins verkningar	66
Bilaga: Förkortningar som använts och översättningar	67

1 Vårt gemensamma arv

1.1 Världsarvskonventionen, rekommendationer som stöder den och framtidsplaner

Unescos konvention om skydd av världens kultur- och naturarv (härefter världsarvskonventionen) godkändes 1972 (FördrS 19/1987).

Målet för världsarvskonventionen är att med hjälp av samarbete mellan folken identifiera och trygga bevarandet av viktiga natur- och kulturarvsobjekt och bevara dem för kommande generationer. Konventionen förpliktigar medlemsländerna att se till att kultur- och naturarvet på respektive lands territorium identifieras, skyddas, bevaras, presenteras samt förmedlas till kommande generationer.

Enligt konventionen behövs det organ inklusive resurser för dem, forsknings- och utredningsarbete samt utbildningsprogram och informationsförmedling. Dessutom förpliktigar konventionen medlemsstaterna att bistå sina samarbetsparter i övriga länder i värnandet av värdefulla kultur- och naturarv.

Från första början har målet med världsarvskonventionen varit att fungera som brobyggare i fråga om samarbetet kring bevarandet av kultur- och naturarvet. Konventionen lyfter fram en etisk helhetsbetonad attityd i syfte att främja förståelsen mellan olika kulturer och fredsidealet. Syf-

tet med världsarvskonventionen är att öka förståelsen för vårt kultur- och naturarvs betydelse för mänskligheten, olika kulturer och identiteter. Världsarven fungerar som symboler för mänsklighetens gemensamma visioner. Varje stat måste emellertid genom åtgärder på nationell nivå verka för att bevara sitt värdefulla arv, och detta begränsar sig inte till världsarven.

Världsarvskonventionen är en av Unescos mest framgångsrika konventioner genom tiderna. Den är den första och alltså en av ett fåtal internationella konventioner som på lika grunder gäller värnandet om vårt kultur- och naturarv. Konventionen har ratificerats av 191 stater, och förnärvarande innehåller världsarvslistan 1007 objekt (läget 2/2015).

Medlemsstaterna i världsarvskonventionen ansvarar för att:

- Samarbeta på internationell nivå och bistå stater som behöver tekniskt eller ekonomiskt bistånd.
- Identifiera världsarven på sitt eget territorium (ta fram en tentativ lista samt identifiera objekt av särskilt universellt värde, föreslå nomineringar, skyddsområden, modifieringar av gränser och namn m.m.).
- Värna om och bevara världsarv, skydda och förmedla objektens särskilda universella värde till kommande generationer samt utveckla den vetenskapliga forskningen på området.
- Se till presentationen av världsarven och förmedla kunskap om dem med hjälp av utbildningsprogram och information.

Unescos konventioner om kultur- och naturarv och ratificeringsläget för Finlands del:

- Unescos Konvention om skyddet av världens kultur- och naturarv (världsarvskonventionen) (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) godkändes av Unescos generalförsamling vid sessionen 1972. Finland har ratificerat världsarvskonventionen 1987 (FördrS 19/1987).
- Unescos konvention om skydd av kulturegendom vid väpnad konflikt, dvs. Haag-konventionen (Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict with Regulations for the Execution of the Convention, 1954). Finland har ratificerat konventionen 1994 (FördrS 93/1994).
- Unescos konvention om skydd för det immateriella kulturarvet (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003). Finland har ratificerat konventionen 2013 (FördrS 47/2013).
- Unescos konvention för skydd av kulturarv under vatten (Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage, 2001). Finland har inte ännu ratificerat avtalet.

Övriga konventioner om naturarv:

- FN:s miljö- och utvecklingskonferens (UNCED) konvention om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, 1992). Finland har ratificerat konventionen 1994 (FördrS 78/1994).
- Konventioner som gäller artskydd som Finland ratificerat är bl.a. Konventionen om handel med utrotningshotade arter CITES (FördrS 44-45/1976), Konventionen om skydd av flyttande vilda djur eller Bonnkonventionen (FördrS 62/1988) samt Europeiska naturskyddskonventionen eller Bernkonventionen (FördrS 29/1986). Dessutom har Finland ratificerat Ramsarkonventionen om skydd av våtmarker och vattenmiljöer (1975) samt Konventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö (FördrS 12/1980).
- Av Europarådets konventioner om kultur- och naturarv har Finland ratificerat: Den europeiska konventionen om skydd för arkeologiskt arv eller Maltakonventionen (FördrS 26/1995), Konventionen om skydd för byggnadskulturarvet i Europa eller Granadakonventionen (FördrS 10/1992) samt den europeiska landskapskonventionen, eller Florenskonventionen (FördrS 14/2006).

Världsarvskonventionens regelverk och en globalstrategi

För genomförandet av världsarvskonventionen finns det ett detaljerat regelverk (Operational Guidelines) som regelbundet uppdateras.

Godkännandet av världsarvskonventionen förutsätter att objekten är av särskilt stort universellt värde (Outstanding Universal Value, OUV). Regelverket innehåller närmare preciseringar av bl.a. processerna och urvalskriterierna för världsarvslistan.

Antalet objekt på världsarvslistan växer för varje år. År 1994 godkände världsarvskommittén den s.k. globala strategin (Global Strategy for the Implementation

of the World Heritage Convention) som ska vägleda medlemsstaterna i arbetet med intentionsförteckningen och nomineringen av objekt till listan. Trovärdighet är ett centralt mål med världsarvslistan som ska ge en allt mer representativ och mångsidig helhetsbild av världens kultur- och naturarv från olika delar av världen. Listan över kulturarv ska ge ett fullödigt uttryck för mänsklighetens unika prestationer från olika epoker och kulturer. Listan över naturarv innehåller objekt som är särskilt värdefulla av vetenskapliga eller naturskyddsskäl eller på grund av sin naturskönhet. Världsarvskommittén granskar genomförandet av den globala världsarvsstrategin under sin årligen återkommande session.

Utöver den globala strategin kompletteras världsarvskonventionen och regelverket för den av olika tematiskt inriktade program och rekommendationer.

Världsarvskonventionens framtid och handlingsplanen för 2012–2022

Handlingsplan för genomförandet av strategin (Future of The World Heritage Convention. Strategic Action Plan for the Implementation of the World Heritage Convention 2012–2022) antogs 2011. Där preciseras prioriteringar och mål som beaktats även i föreliggande nationella strategi för Finland.

I handlingsplanen har man lyft upp hållbar utveckling som ett genomgående tema. Centralt i den är att effektivt värna om kultur- och naturarvet. Att utvidga nätverket av aktörer ses som en viktig utmaning på sikt. Medlemsstaterna uppmanas att engagera sig för arbetet för världsarvet inom ramen för sådana lokala, nationella och internationella grupper som vill vara till nytta för kultur- och naturarv världen över. Det värde

som framför allt lyfts fram med tanke på planläggningen av världsarvskonventionens framtid och arbetet för den är att det bör vara trovärdigt, vilket förutsätter att man i alla situationer väljer bästa möjliga yrkesskicklighet och kompetens. Målet är således en trovärdig världsarvslista, som utgör ett relevant och representativt urval av världens allra mest betydande kultur- och naturarv. Till målen hör också ett världsarvssystem som även framöver fortsätter vara rättvist, ansvarstagande och effektivt i en värld som ständigt är stadd i förändring.

1.2 Finlands arbete för världsarvet

Finland ansluter sig till världsarvskonventionen

Finland ratificerade världsarvskonventionen 1987. De första finländska objekten på världsarvslistan godkändes 1991.

Världsarvskonventionen har inte satts i kraft på Åland. Ålands landskapsstyrelse har

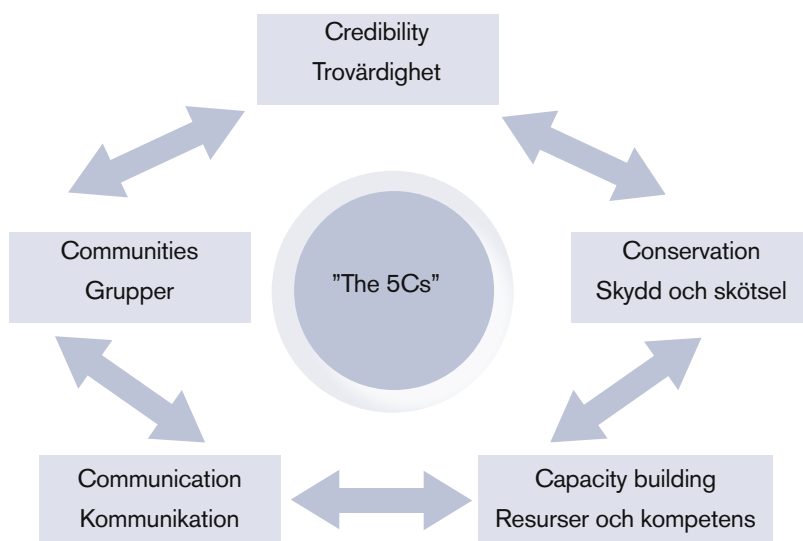

Bild: I arbetet för världsarven har man internationellt tillägnat sig den s.k. 5C-strategin, som bl.a. använts i vår nationella strategi.

självstyre i fråga om undervisningsväsendet och på kulturens område samt gällande fornminnen.

De första riktlinjerna för arbetet med världsarven på nationell nivå drogs upp av en arbetsgrupp som tillsatts av undervisnings- och kulturministeriet 2003. Då låg fokus på beredningen av intentionsförteckningen och att avtala om enhetliga förfaranden i fråga om presentationen av objekten samt klarlägga ansvarsfördelningen gällande bevarandet av dem.

Finland är en synlig aktör i fråga om världsarven såväl på expertnivå som i arbetet på kommitténivå. Finland blev för första gången medlem i världsarvskommittén 1997–2002. För närvarande har Finland invalts i kommittén för andra gången (2014–2017).

Flera finländare har deltagit i utbytet av experter kring världsarvet. Dessutom har Finland tillsammans med ICCROM fyra gånger ordnat en kurs i restaurering av internationell modern arkitektur. Fortbildningsprojekten har mottagits väl, och bidragit till att stärka bilden av Finlands kompetens i fråga om modern arkitektur. De internationella samarbetsprojekten har bidragit till att förbättra vårt kunnande när det gäller värnandet om, omvårdnaden av och presentationen av våra världsarv.

Det stöd Finland erbjudit för att värna om kultur- och naturmiljöer internationellt till utvecklingsländer eller till länder som återhämtar sig efter olika katastrofer är däremot ringa, även om t.ex. ICCROM:s projekt Afrika 2009 som Finland bidrog till uppnådde goda resultat.

Finlands världsarv

Finland har arbetat måttfullt och ansvarsfullt med nya framställningar till förteckningen över världsarven. Förslagen har gjorts från de sektorer som enligt den globala strategin har varit underrepresenterade i förteckningen eller som strategiskt sett bäst representerar vårt land.

I förteckningen ingår sammanlagt sju objekt från Finland (läget 2015). Kulturarv representeras av Sveaborg (1991), Gamla Raumo (1991), Petäjävesi gamla kyrka (1994), Verla träsliperi och pappfabrik (1996), Sammallahdenmäkis gravrösen från bronsåldern (1999) och tio serieobjekt som sträcker sig över vårt land i form av Struves meridianbåge (2005) samt naturarvet Kvarkens skärgård (2006), som är ett gränsöverskridande objekt tillsammans med Höga kusten i Sverige. Att bevara objekten i förteckningen över världsarven är av särskilt stort universellt värde (OUV) är en ovillkorlig förutsättning för att kvarstå i förteckningen. Dessutom ska de bevara sin autenticitet och harmoni. Alla världsarv i Finland har OUV-beskrivningar som godkänts av världsarvskommittén.

En förteckning över kriterierna enligt vilka världsarven i Finland införlivats med världsarvslistan.

Världsarv, objekt och nomineringsår	Kriterium	Motivering
Gamla Raumo 1991	iv och v	<p>Kriterium (iv): Gamla Raumo utgör en av de bäst bevarade och mest omfattande exemplen på nordisk arkitektur och stadskultur.</p> <p>Kriterium (v): Gamla Raumo är ett särpräglad exempel på en nordisk trähusstad och bär vittnesbörd om de traditionella nordiska bosättningarnas historia.</p>
Sveaborg 1991	iv	<p>Kriterium (iv): Inom militärarkitekturens historia utgör Sveaborgs fästning ett särpräglad exempel på de allmänna fortifikationsprinciperna på 1800- och 1900-talet, i synnerhet bastionerna, och ger även prov på individuella särdrag.</p>
Petäjävesi gamla kyrka 1994	iv	<p>Kriterium (iv): Petäjävesi gamla kyrka är ett särpräglad exempel på traditionellt nordeuropeisk träkyrkoarkitektur.</p>
Verla träsliperi och pappfabrik 1996	iv	<p>Kriterium (iv): Verla träsliperi och pappfabrik och bosättningen i anslutning till den utgör ett särpräglad och anmärkningsvärt välbevarat exempel på en småskalig bruksort av det slag som stått för produktion av pappersmassa, papper och kartong. Denna slags bruksorter blomstrade i Nordeuropa och Nordamerika på 1800- och början av 1900-talet, och av dem återstår det bara en handfull idag.</p>
Sammallahdenmäkis gravrösen från bronsåldern 1999	iii och iv	<p>Kriterium (iii): Sammallahdenmäkis gravrösen bär unik vittnesbörd om bronsålderns samhällen i Norden.</p> <p>Kriterium (iv): Sammallahdenmäkis gravrösen är ett särpräglad exempel på begravningsritualerna i Norden under bronsåldern.</p>
Struves medianbåge 2005 Transnationellt objekt som sträcker sig över 10 länder	ii, iv och vi	<p>Kriterium (ii): Den första adekvata mätningen av ett långt avsnitt av en meridian, vilket bidrog till att fastställa jordens exakta storlek och form, och är ett viktigt steg i utvecklingen av geovetenskaperna. Den är också ett särdeles ovanligt exempel på värdet av mänsklig kommunikation och växelverkan i form av vetenskapligt samarbete mellan forskare från olika länder. Det är samtidigt ett tidstroget exempel på samarbete i vetenskapligt syfte mellan härskare i olika kungadömen.</p> <p>Kriterium (iv): Struves meridianbåge är utan tvekan ett enastående exempel på en teknologisk helhet, som presenterar trianguleringspunkterna för mätningen av meridianen, dvs. de fixerade och icke-konkreta elementen för den metod som tillämpades.</p> <p>Kriterium (vi): Mätningen av bågen och resultatet av den står i direkt förbindelse med människans förundran över sin värld, dess form och storlek. Den är förbunden med Sir Isaac Newtons teori om att Jorden inte är exakt klotformig.</p>

<p>Kvarkens skärgård 2006</p> <p>Transnationellt objekt med Höga kusten i Sverige</p>	<p>viii</p>	<p>Kriterium (viii): Höga Kusten/Kvarkens skärgård är av exceptionellt geologiskt värde av två anledningar. För det första har vardera området en av de största landhöjningarna i världen, vilket innebär att landmassan fortfarande håller på att stiga till följd av inlandsisen som drog sig tillbaka efter istiden. Landhöjningen i området har varit cirka 290 m under de senaste 10 500 åren, och den fortgår och hänger samman med större förändringar i vattendragen sedan istidens slut. Fenomenet upptäcktes och utforskades först här, vilket gör dess särprägel till ett nyckelområde för förståelsen av processerna kring jordskorpans reaktioner på inlandsisens tillbakadragande. För det andra ger Kvarkens skärgård med sina 5 600 öar och omgivande hav mycket särpräglade prov på postglaciära såsom De Geer moräner, som bidrar till variationerna i det av istiden präglade kustlandskapet. Det är ett ovanligt och mångskiftande område av globalt intresse för att studera moräner i skärgårdsmiljö. Höga kusten och Kvarkens skärgård utgör kompletterande exempel på landskap med landhöjning till följd av istiden.</p>
---	-------------	---

Världsarven i Finland har bevarat sitt unika globala värde och de har vårdats exemplariskt också efter nomineringen. Målen för hållbar utveckling och principerna för världsarvsfostran har också omfattats på bred front. Världsarven deltar aktivt i internationella nätverk och har varit med i EU-utvecklingsprojekt och andra samarbetsprojekt.

Risikofaktorer har visat sig bl.a. på vissa objekts skyddsområde. Stora byggnadsprojekt kan hota stadsbilden och den funktionella strukturen på gamla områden. Bevarandet av skyddade områden kan också påverkas av projekt som förändrar kulturlandskap, som t.ex. vindkraftverk etc.

Ägarstrukturen för våra världsarv varierar. Av den anledningen varierar också finansieringsbasen för omvårdnaden av dem. Staten har på många sätt deltagit i omvårdnaden av världsarven och restaureringen av dem. Därför har också skötseln av dem en divergerande finansieringsbas. Den centrala principen är att ägaren i första

hand ansvarar för sin egendom. En del av de finländska världsarven är i statens ägo. Skyddet av dem, skötseln och restaureringen av dem samt presentationen av dem är sålunda på statens ansvar.

Undervisnings- och kulturministeriet har sedan 2003 haft ca 300 000 euro i budgetmedel för arbetet för våra världsarv. Största delen av bidraget har använts för i restaurering av objekt som är i privat, företags eller sammanslutningars ägo. En del av medlen har anvisats för annan utveckling och samarbete som gäller världsarven. Bidragen för restaurering har varit anspråkslösa summor, men de har en viktig kumulativ effekt. I och med bidragen gör ägarna betydande egna satsningar på att iståndsätta dem.

Världsarven som resurs

Vårt världsarv är på många sätt en stor resurs, samtidigt som det också stöder målsättningarna för en hållbar utveckling. Världsarven påverkar Finlandsbilden i positiv riktning och har avsevärda effekter på

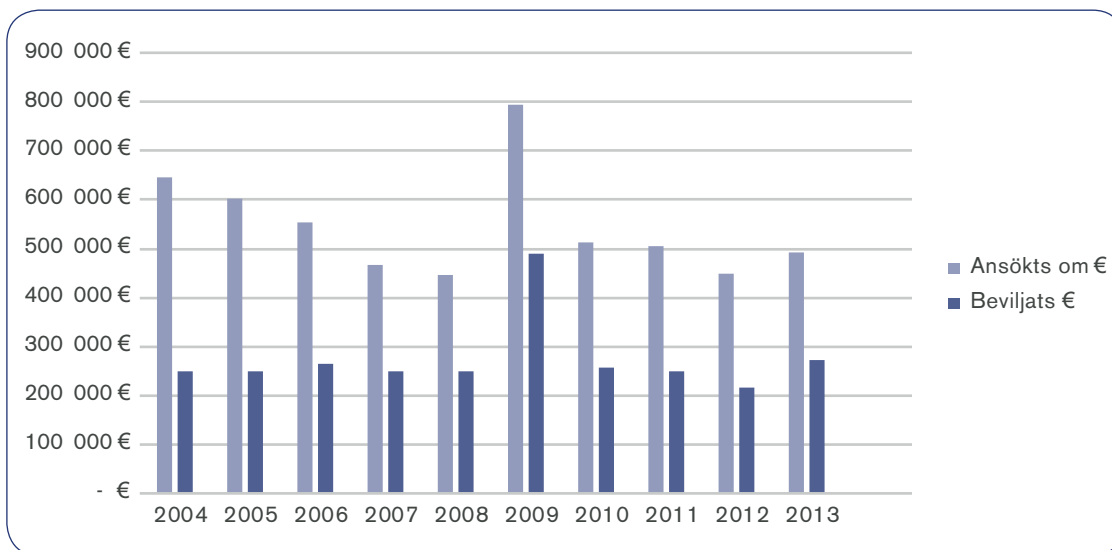

Bild: Via undervisnings- och kulturministeriet har knappt 300 000 euro anvisats i restaureringsbidrag till världsarven åren 2004–2013. Storleken på bidragen är i snitt ungefär hälften av den begärda summan. Mest restaureringsbidrag har anvisats världsarven Gamla Raumo och Verla träsliperi & pappfabrik (vardera sammanlagt drygt 1 milj. euro över tio års tid.) Källa: Museiverket

den lokala ekonomin. Av den anledningen är det motiverat att satsa på vårt världsarv också när ekonomin går på lågvarv.

Forskningen kring världsarvens kulturella, sociala, ekologiska och ekonomiska betydelse är bara i barnskorna. På sikt krävs det mycket mer forskning för att vi ska ha lättare att identifiera dessa betydelser och veta hur vi ska rikta in oss på dem.

Det finns numera beräkningsmodeller med vars hjälp man kan påvisa vilka effekter attraktiva världsarv har på den lokala ekonomin på lång sikt och indirekt. Det finns t.ex. en utredning om Sveaborg, där man använt sig av ett beräkningssystem som Forststyrelsen tagit fram (Laura Heikkilä, 2014). Med hjälp av det kan man konstatera att varje euro staten satsat på ett objekt har återinvesterats i regionen i form av en minst femfaldig omsättning när den sysselsättande effekten varit minst drygt 300 årsverken.

Världsarven är välkända och synnerligen attraktiva resmål. Turistbranschen sysselsätter såväl direkt som indirekt,

och dess kumulativa effekt har kommit att bli betydande. År 2014 hade våra sju världsarv närapå 1,8 miljoner besökare. I syfte att bevara världsarven enhetliga och autentiska bör man på sikt gå in för att allt mer medvetet satsa på hanteringen av turistströmmarna.

Bild: Världsarven har blivit allt mer attraktiva turistmål, och har en betydande ekonomiskt potential inom respektive region. Antalet internationella turister ökar ständigt.

Världsarven	Besök 2013	Besök 2014
Kvarkens skärgård	336 600	339 400
Petäjävesi gamla kyrka*	12 500	12 500
Sammallahdenmäkis gravrösen från bronsåldern	8 000	8 100
Struves meridianbåge (sammanlagt 6 punkter)	5 000	5 000
Sveaborg	828 000	858 000
Gamla Raumo	250 000	500 000
Verla träsliperi och pappfabrik	18 000	35 000
Sammnalagt	1 458 000	1 757 500

*uppskattat antal besökare 2014

Referensram inom lagstiftningen

Enligt 20 § i grundlagen (731/1999) bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet.

Vår lagstiftning innehåller inga särskilda bestämmelser om skydd av världsarven, utan på dem tillämpas samma bestämmelser som på annat värdefullt kultur- och naturarv. De viktigaste lagarna med tanke på naturskydd och värnande om kulturmiljöer är de viktigaste lagarna markanvändnings- och bygglagen (132/1999), lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010), fornminneslagen (295/1963), naturskyddslagen (1096/1996) samt vissa speciallagar som kyrkolagen (1054/1993) och lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006).

Markanvändningen regleras av de riksomfattande målen för områdesanvändningen. Sådana inventeringar av kulturmiljöer i enlighet med de riksomfattande målen för områdesanvändningen är inventeringen av byggda kulturmiljöer (RKY 2009) och riksomfattande värdefulla landskapsområden (1995) samt inventeringen som rör det arkeologiska kulturarvet (1985).

Det är aktuellt med en ändring av naturskyddslagen gällande nätverket Natura 2000. Habitatdirektivet förutsätter att områdena som tillhör nätverket Natura 2000 ska bilda särskilda bevarandeområden (s.k. SAC-områden, Special Areas of Conservation).

Den nationella lagstiftningen möjliggör värnandet om kultur- och naturarv. Eftersom skyddet är uppdelat på flera olika lagar, är det en utmaning för en helhetsbetonad utveckling och ett helhetsbetonad skyddande av kulturmiljöer.

Strategisk bakgrund

År 2004 godkände statsrådet en Kulturmiljöstrategi (2014–2020). Målet för strategin är att identifiera kulturmiljöer som en ekonomisk, social och ekologisk resurs som möjliggör ny verksamhet. Ett annat mål är att stödja hållbar utveckling så att kulturmiljön kan förnyas och anpassas förändringar över tid för samtidigt som de centrala drag som representerar olika åldrar bevaras.

Dessutom bör kulturmiljöförvaltningen säkerställas så att den riksomfattande, regionala och lokala service- och verksamhetsförmågan förbättras samt förtydliga ansvarsfördelningen och sektoransvaret inom förvaltningen. Strategin skapar förutsättningar för en helhetsbetonad kulturmiljöpolitik. Handlingsplanen för genomförande av kulturmiljöstrategin för 2014–2020 blev klar den 30 januari 2015.

Luonnon puolesta – Ihmisen hyväksi är ett handlingsprogram för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden för åren 2013–2020 som godkändes 2012 genom statsrådets principbeslut. Det centrala målet för strategin är att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden i Finland fram till år 2020. De ekonomiska och kulturella värden som naturens mångfald som står för ställs i centrum för utnyttjandet av naturresurser. Strategin och handlingsprogrammet för den är ett instrument för att förverkliga konventionen om biologisk mångfald.

I arbets- och näringsministeriets nationella strategi för turism som publicerats 2015 (Tillsammans blir det mer – vägkarta för tillväxt och förnyelse inom turismen i Finland) har världsarven lyfts fram som spetsmål inom marknadsföringen av resmål och betonas allt kraftigare inom ramen för bilden av Finland som resmål. Detta sporrar

våra världsarv att aktivt samarbeta med olika aktörer inom turismbranschen.

Nätverk av aktörer

Det internationella nätverket i anslutning till genomförandet av världsarvskonventionen

Världsarvskonventionen definieras de centrala internationella aktörerna, Generalförsamlingen inklusive representanterna för medlemsstaterna och världsarvskommittén är dess beslutande organ. Världsarvscentret inklusive sekretariat samt ICOMOS, IUCN och ICCROM är expertorgan i enlighet med konventionen. Alla dessa har offentliggjort rekommendationer och regelverk som stöder praxis förvårnandet om, skötseln och restaureringen samt presentationen av världsarven.

Ansvariga instanser nationellt (Focal point)

I Finland är det för kulturarvens del undervisnings- och kulturministeriet och för naturarvens del miljöministeriet som har huvudansvaret för genomförandet av världsarvskonventionen. Kontaktpunkter/Expertnoder (Focal points) för verksamheten är Museiverket respektive Forststyrelsens naturtjänster, och det är till dem ministerierna delegerat expertarbetet i anslutning till arbetet för världsarven och vid vardera finns tjänstemän som utsetts att ansvara för samordningen av verksamheten i anslutning till världsarven. Museiverket och miljöministeriet är högsta expert-myndigheter i fråga om vårt lands kultur- och naturarv.

Kontakten till Unescos sekretariat och dess medlemsstater går via undervisnings- och kulturministeriet, utrikesministeriet och Finlands Unesco-delegation. Finlands Unesco-delegation arbetar i anslutning till undervisnings- och kulturministeriet.

På myndighetsnivå har Finland deltagit i den nordiska världsarvsfondens verksamhet (Nordic World Heritage Foundation) 2002–2014. Fonden har emellertid upphört med sin verksamhet i december 2014. Norge överväger att grunda ett nytt s.k. Unesco center av kategori 2, och förhandlar om detta med de övriga nordiska länderna.

Expertorganisationer

Expertorganisationerna (ICOMOS och IUCN) i enlighet med världsarvskonventionen har nationella avdelningar i Finland, och de står i nära förbindelse med respektive internationella centralorganisation. Arbetet för världsarven tangerar även andra expertorganisationers verksamhet, vilket t.ex. gäller Finlands förening för kulturarvsfostran, ICOM Finska nationella kommittén och Industriminnesföreningen.

Nätverk för världsarven

Samarbetsorganet för Finlands världsarv har varit arbetsgruppen kring världsarven vid ICOMOS Finlands-avdelning, där även en företrädare för IUCN ingått. Arbetsgruppen har utgjort ett diskussionsforum kring våra världsarv, samordnat bruks- och skötselplaner, samt världsarvens gemensamma kommunikation. I fråga om nätverksamheten på nationell nivå krävs mer resurser och en tydligare ansvarsfördelning gällande verksamheten. Man har också diskuterat grundandet av en nationell förening för världsarven. Dessutom vore ett närmare samarbete med myndigheterna önskvärt.

Samordningen av världsarven på lokal nivå

Nästan alla Finlands världsarv har en förvaltningsnämnd (delegation eller direktion) som förenar lokala myndigheter och andra aktörer med varandra, där det beroende på

vilket objekt det är frågan om finns företrädare för Museiverket eller Forststyrelsens naturtjänster.

En del av världsarven i vårt land har utsett en kontaktperson med ansvar för världsarvsfrågor (site manager). Trots det förekommer det dock bristande kommunikation p.g.a. oklarhet i ansvarsfrågor och resursbrist.

De nordiska ländernas världsarvsobjekt har årliga träffar, där man kan utbyta erfarenheter och diskutera aktuella utmaningar. Nätverket går för närvarande in för ett tätare samarbete, och det har föreslagits att man borde grunda en samnordisk förening.

Nätverket av aktörer som arbetar för världsarven växer och diversifieras

Mängden aktörer som arbetar för världsarven har hela tiden vuxit stadigt, och tangerar flera sektorsmyndigheter såväl inom centralförvaltningen som på regional och lokal nivå.

I arbetet för världsarvet ingår tjänstemän, yrkesfolk inom museibranschen, aktörer inom turistbranschen, yrkesfolk inom utbildnings- och det småbarnspedagogiska området, företagsvärlden och flera slags aktörer som riktar in sig på att värna om, restaurera, ta hand om och presentera världsarvsobjekten. Samarbetsparterna är väldigt mångskiftande, och inkluderar bl.a. ett samarbete med Straffpåföljdsverket kring skötseln av kultur- och naturminnen. Presentationen av världsarven och evenemangen kring dem sköts av aktörer inom ett flertal skapande områden, entreprenörer och frivilliga i flera branscher. Flera världsarv stöds av en stiftelse eller förening, som erbjuder ett etablerat forum för frivilligverksamheten. Förutom frivilliga finns dessutom internationella nätverk

som fokuserar på arbete för världsarven (bl.a. ungdomsläger som ordnas av World Heritage Volunteers, World Heritage in Young Hands).

Det finns många kanaler för internationella arbetet för världsarvet. Utrikesministeriet ansvarar för de utvecklingsbidrag Finland delar ut och för att stödja krisarbete t.ex. i fråga om världsarv som kommit till skada. Expertutbytet förmedlas via flera ministerier och ämbetsverk (bl.a. CIMO), medan VisitFinland, som är underställt arbets- och näringsministeriet, sköter marknadsföringen på internationell nivå.

Ett mål på sikt är att öka trovärdigheten och förtroendet för arbetet för världsarven genom ett tätare samarbete mellan myndigheter och experter med näringslivet, läroanstalter och aktörer inom tredje sektorn, i synnerhet med sammanslutningar på lokalplanet. Utmaningen gäller hur man ska engagera ett allt mer omfattande nätverk av frivilliga som vill arbeta för världens kultur- och naturarv. Den internationella världsarvsfamiljen erbjuder för sin del utmärkta ramar för ett utökat internationellt samarbete.

2 Vision, värden och strategiska stöttepelare

2.1 Vision 2025

Den nationella världsarvsstrategins vision bygger på tre perspektiv som alla har både en nationell och en internationell dimension:

- **Finland – en ansvarsfull världsarvsaktör**
 - Finlands världsarvsolitik ska vara aktiv, synlig och tillförlitlig. I all verksamhet utgår Finland från sakkunskap och stödjer öppenhet. Ansvar för världsarven ligger hos staten, kommunerna och ägarna.
- **Världsarven – en föregångare i skyddet, skötseln och presentationen**
 - Skydd, vård, restaurering och presentation av världsarven utgör grunden för världsarvsverksamheten. Världsarven är vägvisare både för iakttagandet av principerna för hållbar utveckling och för det praktiska skyddsarbetet. Användningen av världsarven planeras flexibelt så att deras värden och betydelser bevaras.
- **Livskraftiga miljöer – ett gemensamt världsarv för kommande generationer**
 - Världsarven är allas gemensamma levande arv som var och en kan ta del av. Objekten utvecklas i samarbete med regionala aktörer och lokala gemenskaper, föreningar och medborgare. När objekten sköts väl bevaras de för kommande generationer och ger glädje, nytta och mervärde i sin omgivning.

2.2 Strategiska värden

- Hållbarhet
- Trovärdighet
- Engagemang

Hållbar utveckling är ett genomgående mål i all världsarvsverksamhet. Skyddet tryggar kontinuiteten för de särskilt stora universella värdena hos världens kultur- och naturarv. Världsarvslistan kompletteras och världsarven sköts så att de på ett trovärdigt sätt företräder rikedom hos världens kultur- och naturarv. Ett allt mångsidigare världsarvsarbete engagerar medborgarna att arbeta för världsarvet.

2.3 Strategins tre stöttepelare

- Världsarvsobjekten och värden
- Nätverk av aktörer
- Nyskapande verksamhet

Dessa tre stöttepelare beskriver de resurser som genomförandet av den nationella världsarvsstrategin grundar sig på. Nuvarande och framtida världsarv och deras universella värden utgör strategins bestående grundpelare. Den stöds av ett allt bredare, ansvarsfullt nätverk av aktörer och en mångsidig, nyskapande verksamhet.

Vision 2025	Finland – en ansvarsfull världsarvsaktör Världsarven – en föregångare i skyddet, skötslen och presentationen Livskraftiga miljöer – ett gemensamt världsarv för kommande generationer				
Strategiska värden	Hållbarhet – trovärdighet – Engagemang				
Stöttepelare	Världsarvsobjekten och värden - Nätverk av aktörer - Nyskapande verksamhet				
Centrala strategiska riktlinjer	1. Finlands världsarvsolitik	2. Att bevara våra världsarv	3. Resurser och kompetens	4. Medvetenhet om världsarvet och presentation av objekten	5. Gemenskaper
Åtgärdsförslag	<p>En synlig och trovärdig världsarvsolitik</p> <p>En uppdaterad tentativ lista och väl övervägda nya förslag</p>	<p>En lagstiftning som identifierar världsarvet</p> <p>Skydd och omvårdnad på föredömlig nivå</p> <p>Uppföljning ger aktuell information om objekten</p>	<p>Ökat samarbete och tydligare arbetsfördelning</p> <p>Tillräckligt tilltagna ekonomiska resurser</p> <p>Kompetens på hög nivå</p>	<p>Världsarvsfostran bidrar till förståelsen för det unika med världsarvet</p> <p>Kunskap berikar världsarvsupplevelsen</p> <p>En strategi för hållbar turism gör det lättare att hantera besöksströmmarna och garanterar dem värdefulla upplevelser</p> <p>Bra tillgänglighet och högklassig service för besökaren</p>	<p>Regionala och lokala aktörer förbinder sig vid gemensamma mål</p> <p>Nya möjligheter genom mångsidig frivilligverksamhet och nära samarbete med företagare</p>

3 Centrala strategiska riktlinjer och åtgärdsförslag

3.1 Finlands världsarvspolitik

Mål 2025

Finland lever upp till världsarvskonventionens förpliktelser och utnyttjar på ett hållbart sätt de positiva kulturella, ekonomiska och sociala aspekterna konventionen för med sig. Samtidigt stärks vårt lands roll internationellt och samarbetsnätverken utvidgas. I internationella sammanhang understryker Finland vikten av sakkunskap och öppenhet. Nya verksamhetsformer utvecklas genom att lyfta fram den kompetens och de styrkor vårt land besitter. Finland har en uppdaterad tentativ lista över nya världsarvsobjekt och förslagen till objekt görs systematiskt. Genomförandet av världsarvsstrategin följs regelbundet upp.

En synlig och trovärdig världsarvspolitik

Världsarvskonventionen och verksamhet enligt den är en stor möjlighet för Finland och en positiv global förpliktelse. Finland är medlem av världsarvskommittén 2013–2017, vilket ger Finland en speciellt stor möjlighet att påverka utvecklingen av riktlinjerna i och genomförandet av världsarvs-

konventionen. I kommittén företräd Finland av sakkunniga som utnämnts av undervisnings- och kulturministeriet, miljöministeriet och utrikesministeriet.

Som part i världsarvskonventionen ska Finland uppfylla konventionens förpliktelser och stödja verkställandet av målen i konventionen. En aktiv och ansvarsfull världsarvspolitik gör vårt land till en synlig aktör inom såväl kulturarvet som naturskyddet.

Målet är att världsarvskonventionens och världsarvens kulturella, ekologiska, sociala och samhällsekonomiska betydelse erkänns i vårt land. Konventionen och världsarven respekteras.

Utmaningen inför framtiden är att bevara trovärdigheten för den verksamhet som bedrivs för världsarvet och dess goda rykte. Problem med trovärdigheten har att göra med världsarvskommitténs beslutsprocess och politiska, miljörelaterade och sociala tryck som riktas på själva världsarven. Exponeringen och de ekonomiska följderna av turismen har ökat intresset för att införa objekt på världsarvslistan. Som medlem av världsarvskommittén och genom sin egen verksamhet betonar Finland att yrkeskunskap, öppenhet och målmed-

vetenhet är centrala kvalitetsfaktorer i verksamheten som bidrar till att upprätthålla världsarvskonventionens och verksamhetens trovärdighet.

Målet är att den verksamhet som bedrivs för världsarven och själva världsarven ska vara kända, och att världsarven ska tas om hand på ett föredömligt sätt. Världsarvens positiva konsekvenser för lokalbefolkningen, regionen och medlemsstaten har fått erkänsla. Det är viktigt att medborgarna värdesätter verksamheten, känner till världsarvens betydelse och upplever dem som sin gemensamma egendom. Finland betonar betydelsen av en hållbar utveckling och att den integreras i all verksamhet som gäller världsarvet. Verksamhetens trovärdighet bygger på sakkunskap, öppenhet och samverkan.

Som part i världsarvskonventionen får Finland en internationell, synlig roll i värdandet om världens kultur- och naturarv. På motsvarande sätt förpliktar konventionen medlemsstaterna att delta i det internationella samarbetet kring världsarvet. Medlemsstaterna är skyldiga att bistå medlemsstater som begär hjälp för att bestämma, skydda, bevara och presentera sina egna världsarvsobjekt.

Internationell hjälp kan bestå av att utarbeta utredningar, sakkunnighjälp, tillställande av personal och specialarbetskraft, anskaffning av utrustning eller beviljande av ekonomiskt stöd. Det rekommenderas att regionala utbildningscentrum stöds, liksom att olika internationella fostringsprogram genomförs. Finland kan stödja Unescos världsarvscentrum ICCROM som fungerar som världsarvskommitténs sekretariat och andra läroanstalter på området genom att anvisa resurser och sakkunskap till dem. Finland strävar också efter att främja synergier i verkställandet av biodi-

versitetskonventioner. Målet är att Finland har en allt större roll i det internationella samarbetet.

Åtgärd (1):

- Finland är en aktiv internationell aktör och framhäver som medlem av världsarvskommittén sakkunskapens och öppenhetens roll i beslutsprocessen.
- På nationell nivå identifierar och utnyttjar Finland intresset för världsarvet och dess positiva kulturella, ekonomiska och sociala konsekvenser på ett hållbart sätt.
- Världsarven uppmuntras till samarbete för att göra världsarvet känt inför jubileumsåret för självständigheten 2017 och världsarvskonventionens 50-årsjubileum år 2022.
- Finland stärker sin internationella roll genom att sända experter till internationella uppdrag både till världsarvscentret och till andra medlemsländer. Finland lyfter fram sina starka områden i ICCROM:s verksamhet. I mån av möjlighet ordnas internationella expertmöten i Finland.
- Finland uppmuntrar världsarven att delta i samarbetet på nationell, nordisk och internationell nivå bl.a. genom världsarvsvänksystemet.
- Samarbetet mellan världsarv i Finland och utvecklingsländer främjas.

En uppdaterad tentativ lista och väl övervägda nya förslag

Den primära skyldigheten för en part i världsarvskonventionen är att världsarv som redan finns på listan skyddas effektivt och vårdas på föredömligt sätt. Medlemsstaten ska också se till att den nationella intentionsförteckningen hålls uppdaterad. På intentionsförteckningen antecknas objekt som man bedömer att uppfyller urvalskriterierna i konventionen. Förteckningen sänds till världsarvscentret.

Tentativa listan fungerar som grund för det egentliga förslaget att placera något objekt på världsarvslistan. Beredningen och utvärderingen av egentliga föreslagna objekt förutsätter bred kunskap om kultur- och naturarvet av expertorganisationerna (ICOMOS och IUCN), världsarvscentrets internationella sekretariat och kommittén som fattar besluten.

Tentativa listan över Finlands världsarv är föråldrad. Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar tillsammans med miljöministeriet för att uppdatera intentionsförteckningen. I samband med uppdateringen ska man också utreda sättandet i kraft av

världsarvskonventionen på Åland, vilket inte gjordes när Finland ratificerade konventionen år 1987. I syfte att trygga ursprungsfolkens rättigheter samarbetar man i beredningen med samemuseet Siida och sametinget.

Finland har inte ännu ratificerat Unescos konvention om skydd för kulturarv under vatten. Ratificerandet av konventionen ska påskyndas och man ska utreda möjligheterna att införa kulturarv under vatten på världsarvslistan.

Uppdateringen av tentativa listan ska grunda sig på följande utgångspunkter:

- Tentativa listan är kortfattad (2–4 objekt) och innefattar endast sådana objekt som Finland under de följande tio åren tänker föreslå att placeras på världsarvslistan.
- Objekten på tentativa listan utgör tillsammans med Finlands nuvarande världsarv en trovärdig, balanserad och representativ helhet av Finlands mest värdefulla kultur- och naturarv.
- I valet av objekt fäster man uppmärksamhet vid tematiska grupper som är underrepresenterade enligt globalstrategin, såsom kulturlandskap, moderna arkitekturobjekt och omfattande landskapshelheter.

Paddling vid Valsörarna i Kvarkens skärgård. Foto: Tuija Warén.

- I synnerhet fokuserar man på möjligheter att föreslå objekt som förenar kultur- och naturarvet, serier som består av flera objekt eller objekt som överskrider nationella gränser.
- Möjligheterna att även införa kulturarv under vatten på listan utreds.
- Det är en god idé att göra en jämförande beredning av tentativa listan i samarbete med de nordiska länderna och närområdena (hur representativa objekten på varje lands intentionsförteckning är och deras inbördes jämförbarhet, eventuella objektserier eller objekt som överskrider nationella gränser).
- Expertorganisationernas (ICOMOS och IUCN) kompetens utnyttjas i beredningen.
- Redan när intentionsförteckningen utarbetas beaktas bestämmandet av objektets särskilt stora universella värde (OUV), skyddsläget för objektet och det eventuella skyddsområdet.
- Beredningen av intentionsförteckningen ska vara en öppen process, varvid man tillsammans med lokala parter säkerställer att objektet är skyddat och att skyddsområdet och målen för bevarandet är definierade. Likaså säkerställer man att lokala aktörer och beslutsfattare förbinder sig till skyldigheterna som vården av världsarvet medför.
- I samband med beredningen av intentionsförteckningen utreds vilka objekt som föreslås till världsarvslistan och vilka objekt som passa bättre till t.ex. European Heritage Label, Unescos biosfärområden, Geopark-nätverket eller Unescos lista över det immateriella kulturarvet.

Godkännande till världsarvslistan förutsätter att objektet som upptas har ett särskilt stort universellt värde (Outstanding Universal Value, OUV). Därtill ska objekten uppfylla villkoren för autentiskhet och integritet.

I fråga om ett världsarv kan ett särskilt stort universellt värde innebära att objektet är mästerverk för den mänskliga kreativiteten eller ett unikt vittne om en existerande eller försvunnen kultur. Objektet kan vara en byggnadstyp som företräder en betydelsefull historisk period eller skildra en viss

kulturs traditionella bosättning. Det kan också ha att göra med händelser, levande traditioner, ideologier, religioner och föreställningar eller konstnärliga och litterära verk.

Ett naturarvsobjekt kan skildra en viktig utvecklingsperiod i jordens historia eller vara ett exempel på en pågående ekologisk eller biologisk förändring. Det kan representera ett särskilt vackert landskap eller vara livsmiljö för en utrotningshotad djurart.

Utarbetandet av förslagen till världsarvslistan ska resurseras väl och beredningsarbetet ska vara mycket omsorgsfullt. Presenterandet av nya objekt planeras och tidsplaner utarbetas i samband med arbetet med tentativa listan.

I beredningen av objekt iakttagit Finland den uppdaterade verksamhetsanvisningen i världsarvskonventionen. Föreslåendet av ett objekt föregås av sakkunnigberedning som pågår i flera år.

Åtgärd (2):

- Sättandet i kraft av världsarvskonventionen på Åland utreds tillsammans med Ålands landskapsregering.
- Undervisnings- och kulturministeriet inleder tillsammans med miljöministeriet en uppdatering av tentativa listan över världsarvet. Målet är att uppdatera tentativa listan senast 2017.
- I uppdateringen av tentativa listan iakttagas riktlinjer och verksamhetsätt som anges i denna strategi.
- Finland agerar måttfullt i sökandet efter nya objekt.

3.2 Att bevara våra världsarv

Mål 2025

Världsarvens särskilt stora universella värden (OUV), autenticitet och integritet bevaras, man är beredd på risker och värden av objektet iakttar den hållbara utvecklingen. Genom uppdaterade vård- och bruksplaner integreras bevarandet av objekten och deras skyddsområden i övriga utvecklingsplaner för området. Lagstiftningsgrunden och tolkningen av den stöder skyddet av världsarven. Bevarandet av objekten uppföljs regelbundet.

En lagstiftning som identifierar världsarvet

Som medlemsstat förbinder sig Finland enligt världsarvskonventionen att vidta tillbörliga lagstiftningsåtgärder för att skydda och bevara världsarvet. Världsarven i Finland är inbördes väldigt olika. I den nationella lagstiftningen har skyddet och förvaltningen av dem genomförts genom flera

olika lagar. Det finns ingen lagstiftning om buffertzonerna som omger det egentliga världsarvsområdet. Buffertzonernas betydelse och mål bör också tas in i lagstiftningen. Den nationella lagstiftningsgrunden och tolkningen av den ska trygga bevarandet av världsarvens särskilt stora universella värden (OUV).

Åtgärd (3):

- I fråga om lagstiftningsgrunden utvärderas dess tillräcklighet och lämplighet när det gäller att trygga skyddet av världsarven och inrättandet av buffertzonerna. Man utreder behovet av att i enlighet med kulturmiljöstrategin ta in specialbestämmelser om världsarvet i lagstiftningen och bestämmelser om byggandet.
- Man säkerställer att den nationella lagstiftningsgrunden och tolkningen av den för statens del tryggar bevarandet av världsarvens särskilt stora universella värden (OUV).

Petäjävesi gamla kyrka.
Foto: Stiftelse av Petäjävesi gamla kyrka.

Skydd och omvårdnad på föredömlig nivå

Som part i världsarvskonventionen har Finland förbundit sig att bevara världsarven för kommande generationer. Bevarandet av världsarvens särskilt stora universella värden (OUV) för kommande generationer tryggas genom skydd, omvårdnad och restaurering på föredömlig nivå. Därtill ska världsarvens autentiskhet och integritet tryggas. För att världsarven ska fungera som exempel för andra är det nödvändigt att forska i och ständigt utveckla restaurerings- och vårdmetoderna.

Alla världsarv i Finland har eller ska få en skötsel- och användningsplan som ska uppdateras och vars verkställande ska uppföljas regelbundet. Planen ska på lokal och regional nivå vara integrerad i planeringen av markanvändningen, näringslivsstrategier, riskprognostisering och -hantering samt andra utvecklingsprojekt.

Den byggda miljön och kulturlandskapet är i ständig förändring. Förändringar i

världsarvens omgivning kan vara visuella, påverka kulturlandskapet eller så kan förändringarna påverka näringslivsverksamheten vid världsarvet, områdets avgränsning eller buffertzonen. På grund av detta bör man utreda om det vid de nuvarande världsarven finns ett behov av att justera avgränsningarna och precisera målen för buffertzonen.

Finlands miljöcentral, Naturhistoriska centralmuseet, Forststyrelsens naturtjänster och andra kompetenscentrum ska utnyttjas i samlandet och användningen av kunskap och information om naturmiljön.

Åtgärd (4):

- Alla världsarvsobjekt ser till att en förvaltningsplan utarbetas och förbinder sig vid att verkställa och uppdatera den. Den hållbara utvecklingen beaktas genomgående i skyddet och omvårdnaden av världsarven.

Gustavsvärd skyddas från erosion på Sveaborg.
Foto: Förvaltningsnämnden för Sveaborgs bildarkiv/Esko Jämsä.

Uppföljning ger aktuell information om objekten

Medlemsstaterna och världsarvsobjekten som ligger i dem rapporterar till världsarvs-kommittén vart sjätte år om iakttagandet av konventionen, tillståndet i fråga om skyddet av objekten och aktuella ärenden. Därtill upprätthåller världsarvscentret en uppdaterad uppföljningssida med statistik och kartor i fråga om de världsarvs vars skyddstillstånd försvagats. Denna uppföljning (Reactive monitoring) bygger på utredningar som världsarvscentret och sakkunnigorganisationerna utarbetat efter att ha konsulterat i frågavarande stater. Utredningarna presenteras för världsarvs-kommittén årligen i form av s.k. SoC-rapporter (State of Conservation).

Utöver internationell uppföljning ska objektens tillstånd uppföljas nationellt. I den nationella uppföljningen kan man fokusera på aktuella teman varvid det är möjligt att snabbt reagera på eventuella risker samt att utveckla utvärderings- och uppföljningsmetoderna.

Åtgärd (5):

- Verkställandet av förvaltningsplanernas uppföljs regelbundet.
- I samarbete mellan objekten och sakkunnigmyndigheter kan man komma överens om nationell uppföljning av objektens tillstånd samt tematiska utvärderingar som sker genom rotation som bygger på cykler på några år.

3.3 Resurser och kompetens

Mål 2025

En tydlig och öppen förvaltning, tillräckligt tilltagna resurser och kompetens på hög nivå garanterar ett föredömligt skydd samt en föredömlig skötsel, restaurering och presentation av våra världsarv. Förvaltningsnämnden för det enskilda världsarvet ansvarar för att planen för skötsel och användning genomförs. Förvaltningsnämnden ska främja att skydds målen integreras med övriga utvecklingsplaner på regional nivå. Därtill bör god praxis för hur man tar hand om världsarven i stor omfattning överföras till och införlivas på andra håll.

Ökat samarbete och tydligare arbetsfördelning

Undervisnings- och kulturministeriet och Museiverket har huvudansvaret för genomförandet av världsarvskonventionen för kulturarvsobjekt och miljöministeriet och Forststyrelsens naturtjänster i fråga för naturarvsobjekt. Kommunerna har ett stort ansvar för bl.a. planläggningen och planeringen av markanvändningen i fråga om områden kring världsarven. Vid Museiverket och Forststyrelsen ska kontaktinstanserna för världsarvsverksamheten (Focal Point) ha tillräckliga resurser.

Sektorsöverskridande forum

För att intensifiera samarbetet ska ett gemensamt världsarvsforum ordnas för beslutsfattare och sektormyndigheter inom olika förvaltningsområden, de som ansvarar för objekten, forskare på området, världsarvsfostrare och andra världsarvsaktörer. Vid forumet som ordnas årligen ska man informera och diskutera om aktuella teman

och projekt i anknytning till världsarvet. Målet är att öka dialogen även med lokala myndigheter, beslutsfattare och andra aktörer och att därmed stärka engagemanget för gemensamma mål. Undervisnings- och kulturministeriet (Museiverket) och miljöministeriet (Forststyrelsens naturtjänster) ansvarar turvis för att ordna forumet.

Expertorganisationer

Världsarvets expertorganisationer fungerar som oberoende experter och utvecklare i världsarvsärenden (nationella ICOMOS och IUCN-avdelningar).

Förtydligande av världsarvens administrativa struktur

Med tanke på att värna och vårda sig om världsarven är det viktigt att objekten har breda förvaltningsnämnder (en rådgivande delegation, en direktion) eller något annat lämpligt samarbetsorgan. Med beaktande av världsarvets karaktär är det också bra att få till förvaltningsnämnden lokala sektormyndigheter och beslutsfattare, regionala aktörer (t.ex. NTM, landskapsmuseer), en representant för Museiverket/Forststyrelsens naturtjänster samt företrädare för objektets fastighetsägare och andra aktörer. Världsarv som överskrider nationella gränser (Struves meridianbåge och Kvarken - Höga Kusten) har egna specialorgan som motsvarar förvaltningsnämnder.

Varje världsarv bör ha en lokal ansvarsperson (site manager) som arbetar med samordning. Ansvarspersonen fungerar som kontaktperson för objektet, svarar för planerings-, utvecklings- och uppföljningsuppgifter i fråga om objektet samt företräder objektet i samarbetsorgan och -nätverk.

Samarbete mellan världsarven på nationell och internationell nivå

Samarbetsorgan för världsarven har varit arbetsgruppen för världsarv vid Finlands sektion inom ICOMOS, där det utöver företrädare för världsarven även ingått en företrädare för IUCN. Liksom i Norge och Sverige överväger de finländska världsarven att bilda en egen förening. När olika alternativ övervägs ska målet vara en fungerande lösning för att ordna samarbetet och informationsgången mellan objekten.

Finlands världsarv ingår i det nordiska samarbetet som utvecklas i effektivare och smidigare riktning. Man har också diskuterat möjligheten att grunda en samnordisk förening.

Åtgärd (6):

- Det bör ordnas ett regelbundet världsarvsforum, som leds av undervisnings- och kulturministeriet respektive miljöministeriet.
- Museiverket och Forststyrelsens naturtjänster fungerar som nationella sakkunniga och man strävar efter att stärka deras roll som samordnare och utvecklare inom världsarvsverksamheten.
- Världsarven i Finland utreder vilka möjligheter det finns att ordna samarbetet. Världsarven verkar aktivt även i det nordiska världsarvsnätverket.
- Man bör trygga möjligheterna för de sakkunnigorganisationer som omnämns i världsarvskonventionen (ICOMOS:s och IUCN:s nationella sektioner) att fungera som experter i frågor som gäller världsarvet.

- Man bör försäkra sig om att alla världsarv har sektorsöverskridande förvaltningsorgan som lämpar sig för deras vidkommande.
- Undervisnings- och kulturministeriet/ Museiverket och miljöministeriet/ Fortsstyrelsens naturtjänster bör avtala med förvaltningsorgan för världsarven om att det för varje specifikt världsarv finns en ansvarig person, som sköter uppdraget som samordnare av i frågavarande världsarv.

Tillräckligt tilltagna ekonomiska resurser

För en föredömlig skötsel, restaurering och presentation av världsarven krävs inte bara specialkunnande utan också ekonomiska resurser. Ansvar för att vårda sig om kulturlandskap och bebyggda miljöer vilar i första hand på fastighetsinnehavaren. Därtill förpliktigar världsarvskonventionen avtalsparterna till ett visst ekonomiskt ansvar för förvaltningen av skyddsobjektet.

Staten bör trygga tillräckliga resurser på undervisnings- och kulturministeriets och miljöministeriets ansvarsområden för att vårda kultur- och naturarvsobjekten samt för att inventera och uppfölja objekten. Detta innebär att staten bör reservera tillräckliga budgetanslag för de världsarv för vars skötsel staten ansvarar (Sveaborgs förvaltningnämnd, Kvarken och Struves kedja) samt budgetanslag för statsunderstöd för världsarv i annan ägo (restaureringsbidrag via Museiverket till privata fastighetsinnehavare av världsarv).

Statligt ekonomiskt stöd ska riktas till världsarvsverksamheten också genom resursering som sker via andra statliga aktörer (exempelvis UM, CIMO, ANM/Visit-Finland, JM/Rise).

De som ansvarar för världsarven bör uppmuntras och understödjas att aktivare ansöka om internationell finansiering, t.ex. EU-finansiering. I fråga om EU-finansiering som bestäms på nationell nivå bör verksamheten i anslutning till världsarven prioriteras. Nya finansieringsmodeller och metoder för medelanskaffning bör utredas (public-private, understödsföreningar, fonder och stiftelser m.m.)

Det är viktigt att föra fram vilken effekt världsarvens image har på lång sikt och med tanke på samhällsekonomin på regional nivå. Det gäller att leta fram verksamhetsformer med vars hjälp man direkt kan anslå en del av de inkomster turismen inbringrar för att utveckla världsarven.

Åtgärd (7):

- Staten och andra parter ska ta ansvar för att det finns tillräckligt tilltagna ekonomiska resurser för våra världsarv och kunnig personal för att värna och vårda sig om, restaurera och presentera varje världsarv. Man avsätter resurser även för att genomföra inventering och uppföljning.
- Den offentliga sektorns understöd till världsarvsverksamheten riktas till tryggandet av objekten och annan verksamhet som stödjer världsarvet i enlighet med riktlinjerna i världsarvsstrategin.
- De ekonomiska styrmedlen bör utvecklas och man bör uppmuntra utarbetandet av nya finansieringsmodeller. Världsarven bör uppmuntras att effektivt utnyttja EU-finansiering. Samarbetet inom kultur, turism och övrigt näringsliv bör intensifieras.

Kompetens på hög nivå

För att världsarven ska kunna fungera som föredömen för andra kultur- och naturarv, bör de ansvariga experternas kunskaper vara på hög nivå. Utbildningen vid universiteten och högskolorna täcker på ett mångsidigt sätt utbildningsbehoven i fråga om kultur- och naturmiljön. I ICCROM:s och flera universitets studieprogram ingår påbyggnadsstudier kring värnandet och omvårdnaden om världsarven. De ansvariga experterna bör nätverka, kommunicera och stå i växelverkan med beslutsfattare samt olika sammanslutningar och aktörer på lokal nivå. På så vis ökar man kännedomen om målen för och kvalitetskraven på värnandet av vårt kultur- och naturarv. Finländska experter bör understödjas så att de deltar i internationella kurser som ingår i påbyggnadsstudier med fokus på verksamhet i anslutning till världsarven, och läroanstalterna bör uppmuntras att använda sig av våra världsarv som inlärningsmiljöer.

Både i fråga om natur- och kulturvärldsarven är det viktigt att man i omvårdnaden om dem och restaureringen av dem bemästrar traditionella metoder för skötsel och byggande samt i framtiden även sådan specialkompetens som det moderna byggnadsarvet förutsätter. Därför gäller det att i samarbete med Utbildningsstyrelsen understöda avläggandet av specialyrkesexamina inom traditionellt hantverk. Man bör man ordna rådgivande verksamhet för fastighetsägarna till världsarv som är fördelade på flera privata aktörer.

Åtgärd (8):

- Det är viktigt att vi via utbildning och expertsamarbete försäkras om att det finns en hög kompetensnivå när det gäller att värnandet och omvårdanden om samt restaureringen och presentationen av våra världsarv. Lokala samarbetsparters samt privata fastighetsägares och företagares kunskaper och färdigheter stärks.
- Det är viktigt att understöda och främja verksamheten inom världsarven, värnandet och omvårdnaden om dem, restaureringen av dem och att hantera besöksströmmarna samt undervisning, påbyggnadsutbildning, forsknings- och utvecklingsarbete i anslutning till världsarven i samarbete med inhemska och internationella utbildnings- och forskningsenheter och -organisationer (ICCROM m.fl.).

3.4 Medvetenhet om vårt världsarv och en presentation av objekten

Mål 2025

Medborgarna känner till och värdesätter världsarven i Finland och kan arbeta för världsarvets bästa. Informationen och kommunikationen om världsarvet är mångsidigt och det är lätt att få tillgång till tillförlitlig information. Världsarvsfostran i skolor och inom småbarnsfostran har ökat. Forsknings- och utvecklingsarbetet tar fram ny kunskap som bidrar till att värna om världsarvet. Unescos strategi för hållbar turism inklusive strategiska kriterier styr turismen till världsarven, besökarna får tillförlitlig information. Tillgängligheten och servicen har förbättrats.

Värdsarvsfostran bidrar till förståelsen för det unika med världsarvet

På senaste år har det skett en betydande utveckling inom den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet och inom småbarnspedagogiken, det har utarbetats läromedel och skapats mångsidiga projekt för att öka kunskapen om världsarven.

För närvarande fungerar ett nätverk av Unesco-skolor i Utbildningsstyrelsens regi. Det omfattar över 50 läroanstalter på olika stadier och inkluderar också läroanstalter som utbildar lärare.

Världsarvsfostran främjas som en del av den övriga kulturarvs- och miljöfostran. Världsarvsfostran kan ses som en del av fostran i globalt tänkande, och ingår i den meningen i världsmedborgarens etiska, kulturella och ekosociala kompetens. Utbildningsstyrelsen fastställde i slutet av 2014 läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen, där globala fostran är starkt företrädd och därtill ger en god grund för världsarvsfostran.

Världsarvsexperternas uppgift är att ta fram kunskap om såväl världsarvets historia som hur man ska värna om det. Samarbetet mellan Utbildningsstyrelsen, skolorna, läroanstalterna för lärarutbildning samt natur- och kulturarvspedagoger står i centrum för världsarvsfostran. Även yrkesläroanstalter, gymnasier, universitet och medborgarinstitut bör beaktas i samarbetet. Museer har också en viktig roll i kulturarvs- och miljöfostran.

Föreningen för kulturarvsfostran i Finland deltar i samordningen av världsarvsfostran i samarbete med andra centrala aktörer.

Åtgärd (9):

- Som en del av den övriga kulturarvs- och miljöfostran verkställer världsarvsfostran grunderna för läroplanerna.
- Världsarvsfostran införs som en del av kulturarvs-, miljö- och globalfostran i skolornas lokala läroplaner och lärarna erbjuds fortbildning i mån av möjlighet. Man bör understöda Unescos ASP-skolprojektnätverk och informera övriga skolor om möjligheten att bli världsarvsskolor. Läroanstalternas och museernas samarbete intensifieras.
- Det bör utarbetas tillförlitligt material för världsarvsfostran och man bör stödja expertorganisationerna på detta område. Användningen av världsarven som inlärningsmiljöer bör utvecklas i samråd med experter på det pedagogiska området.

Kunskap berikar världsarvsupplevelsen

I syfte att stärka medvetenheten om världsarven bör världsarven bilda en gemensam kommunikationsstrategi, som ska bestå av information på nationell nivå och specifika planer för information om enskilda världsarv. Informationen om världsarven internationellt avtals med utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet samt övriga aktörer inom turismbranschen.

Nä det gäller info och kommunikation är det viktigast att ta fram mer lättillgänglig information och öka användningen av digitala media. Informationen bör

riktas till olika målgrupper, såsom experter, myndigheter, beslutsfattare, fastighetsinnehavare, företagare, turister och övriga medborgare, särskilt barn och unga jämte föräldrar och lärare. Dessutom bör man ge anvisningar om och främja användningen av symbolen för världsarv.

Staten bör förmedla information om världsarvskommitténs och generalförsamlingens beslut och färdiga program, strategier och övriga dokument. Det gäller att aktivt informera om god praxis och erfarenheter från övriga medlemsstater.

I syfte att ta fram ny kunskap bör man samarbeta med universitet och forskningscentraler. Påbyggnads- och kompletterande studier på området bör främjas. Med tanke på avhandlingar och forskningsprojekt bör världsarven informera om aktuella forskningsämnen, problem och utvecklingsidéer. Man bör försäkra sig om att forskningsresultaten utnyttjas i det praktiska arbetet. Man bör aktivare delta i mer omfattande nationella och internationella forsknings- och utvecklingsprojekt och sträva efter att finna lämplig nationell eller internationell finansiering för dem.

Kultur- och naturvärldsarven har stor effekt på den lokala ekonomin, men det finns inte tillräckligt med forskning kring detta. Följaktligen bör forskningen om världsarvens samhällsekonomiska betydelse utökas.

Åtgärd (10):

- I syfte att utöka kännedomen om världsarven bör det genom samarbete mellan olika aktörer utarbetas en kommunikationsstrategi. Strategin ska bestå av information på nationell nivå och tyngdpunkter i de specifika kommunikationsplanen för enskilda världsarv. I målen beaktas turistmarknadsföringen och information i anknytning till världsarvsfostran.
- Man bör försäkra sig om dokumenteringen av informationen om världsarven, digitaliseringen av informationen och öppen tillgång till data.
- Man bör stödja mångvetenskaplig forskning och utvecklingsverksamhet kring världsarvet och enskilda världsarv, med särskild fokus på utredningar och forskning kring världsarvens samhällsekonomiska betydelse.

En strategi för hållbar turism gör det lättare att hantera besöksströmmarna och garanterar dem värdefulla upplevelser

De mål som ingår i förteckningen över familjen av världsarv drar nytta av bilden som medlem i ett internationellt högt värderat sammanhang som är känt över hela världen. Världsarven utgör globalt attraktiva och högklassiga resmål. Allt större strömmar av turister förutsätter en disciplinerad hantering så att unika värden inte går förlorade, autenticiteten tappas bort eller resmålets enhetliga karaktär inte försvinner till följd av okontrollerad

konsumtion. Dessutom bör man fösta uppmärksamhet vid kvaliteten på servicen för besökarna, så att världsarven behåller sin trovärdighet.

Unescos internationella program för hållbar turism har tagit fram webbsidan "People protecting places" samt kriterier för hållbar verksamhet i resebranschen (sidan öppnar våren 2015). Där behandlas utmaningarna och möjligheterna för resebranschen i anslutning till världsarven.

Marknadsföringen av Finlands världsarv internationellt bidrar till Finland som varumärke och vår image ute i världen. I arbets- och näringsministeriets Finlands officiella reseguide (VisitFinland) 2015 understryker man att nationalparkerna och Unescos världsarv bör lyftas upp som spetsmål inom marknadsföringen av resmål och starkare betonas som en del av bilden av Finland som resmål. I samråd med arbets- och näringsministeriet bör man sammanjämka världsarvskonventionen och Unescos strategi för hållbar turism samt arbets- och näringsministeriets mål för turistmarknadsföringen.

Det bör utarbetas en gemensam strategi för hållbar turism för världsarven i Finland för att avpassa målen. På basis av denna utarbetas objektvisa planer i samarbete med lokala och regionala aktörer inom turistbranschen. I dessa ska ingå mål för hanteringen av besökarströmmarna och för besökartjänsterna. Arbetet med turist- och kommunikationsplaner kompletterar varandra.

Åtgärd (11):

- En gemensam strategi för hållbar turism för världsarven i Finland bör utarbetas utgående från Unescos strategi för hållbar turism. Strategin utarbetas i samarbete med arbets- och näringsministeriet så att även målen för internationell turistmarknadsföring införs i den.
- Utgående från strategin tar världsarven fram en egen plan i samarbete med regionala aktörer inom turistbranschen. I dessa ska ingå mål för hanteringen av besökarströmmarna och för besökartjänsterna.

Bra tillgänglighet och högklassig service för besökarna

I syfte att förbättra tillgängligheten krävs det goda trafikförbindelser med allmänna kommunikationsmedel samt tillgänglighet med tanke på både dem som har nedsatt rörlighet och nedsatt funktionsförmåga.

Att utarbeta tydligt markerade guidade rutter, service för besökarna och höja kvaliteten på resmålens övriga produkter är en del av verkställandet av strategin för turismen. I synnerhet bör man satsa på professionellt genomförda, upplevelseinriktade guidningar och innehåll som riktas till olika målgrupper. Det upplevs vara viktigt att de värden som det enskilda världsarvet står för lyfts fram, och att dess historia levandegörs.

Världsarvens guide- och rådgivningstjänster erbjuder sakkunnig och tillräcklig information om objektet, dess historia och betydelse, värden och underhållet av objektet samt även om världsarvskonventionen.

Museiverket och Forststyrelsen utreder tillsammans med samarbetsorganet för Finlands världsarvsobjekt behovet av ett nationellt informationscentrum och olika möjligheter att skapa ett sådant.

Åtgärd (12):

- Bättre tillgänglighet och service av hög klass för dem som besöker världsarven. Man bör se till att tjänsterna och informationen också är tillgänglig på webben.
- Inom varje världsarv bör man se till att det finns en lämplig infopunkt som bidrar till att göra det värdefullt. Det behövs kvalitetskriterier för guidningen inom världsarven.
- Man bör utreda möjligheterna att skapa ett nationellt världsarvscentrum antingen på nätverksbasis eller förlagt till något av världsarvsobjekten.

3.5 Gemenskaper

Mål 2025

De lokala och regionala myndigheterna, beslutsfattarna, fastighetsinnehavarna och företagarna engagerar sig i verksamheten för världsarvet och dess mål. Världsarven upplevs vara ett gemensamt arv för hela mänskligheten. Dynamiska världsarv erbjuder olika gemenskaper och enskilda medborgare mångsidiga möjligheter att njuta av världsarven och delta i arbetet för dem.

Regionala och lokala aktörer förbinder sig vid gemensamma mål

Ansvar för att värna och ta hand om samt annan verksamhet till fromma för

världsarven vilar långt på lokala och regionala myndigheter. Kommunernas planering och utveckling av verksamheter gällande markanvändningen bör integreras med omvårdnaden om världsarven.

Landskapsmuseumerna och -förbunden är viktiga samarbetspartners i detta avseende. Det är viktigt att beslutsfattare och förtroendemän ser världsarven som en resurs och inser deras attraktionsvärde. Målet är att regionala och lokala aktörer känner till förpliktelserna i världsarvskonventionen och förbinder sig vid de gemensamma målen.

Åtgärd (13):

- De som tar hand om världsarven samt regionala experter ska se till att landskapet och de kommunala myndigheterna och beslutsfattarna är medvetna om förpliktelserna i världsarvskonventionen. Utvecklingen av arbetet för världsarvet bör inkluderas i regionala planer och strategier.
- NTM-centralernas kulturmiljöarbetsgrupper utnyttjas i främjandet av vården, underhållet och den övriga verksamheten vid världsarven.

Nya möjligheter genom mångsidig frivilligverksamhet och nära samarbete med företagare

Europarådets ramkonvention Faro betonar vikten av att engagera aktörer på regional och lokal nivå (medborgare, fastighetsinnehavare, näringsliv, föreningar och andra sammanslutningar) i arbetet för att skydda kultur- och naturarvet.

Världsarvsobjekten kan utgöra innovativa exempel i processen för ratificeringen

av Faro-konventionen. I arbetet för att skydda kultur- och naturminnen är viktigt att fastighetsinnehavare, företagare, sammanslutningar och andra som aktiverar sig på frivillig väg känner att objekten är deras egna och att engagera dem i arbetet för världsarvet.

Ett mål för världsarvskonventionen är att olika människor ska få en större förståelse för världsarvet. Detta främjas genom ett mångsidigare världsarvsarbete som en del av det ökande samarbetet mellan olika aktörer i fråga om kultur- och naturmiljön. Målet är att öka förståelsen för de möjligheter som kultur- och naturmiljön erbjuder som resurs.

Samarbetspartners, nya verksamhetsformer, metoder och medier utnyttjas fördomsfritt. Det gäller att utveckla pilotprojekt och upplysa medborgarna om deras möjligheter att delta i arbete för världsarvet. För att aktivera medborgarna bör det ordnas världsarvs- och öppet hus-dagar, fester och informationstillfällen för en bred publik. Man kan även utnyttja utmärkelser och belöningssystem. Samarbetet mellan den offentliga och den privata sektorn (public-private) intensifieras och nya koncept för verksamheten tas fram. Frivilligverksamhet som stöttar världsarvskommittén understöds och uppmuntras.

Världsarvsobjekten bör innehålla ett medborgarforum (t.ex. i form av ett info- eller guidningscenter) för mångsidig verksamhet, för att förstå det enskilda världsarvets historiska bakgrund och för att värna om det. I syfte att samordna ska man dra nytta av befintliga organisationer på lokal, nationell och internationell nivå.

Åtgärd (14):

- Världsarven ska ge medborgare, företagare, föreningar och andra aktörer på lokal nivå möjligheter att aktivt arbeta för världsarvets bästa. Staten bör avtala om kvalitetsmål och synlighet med företagare som bedriver verksamhet inom världsarvet (jmf. service för besökare ovan).
- Världsarven uppmuntras att stödja frivilligverksamhet och att nätverka. Man bör erbjuda möjligheter och sporra medborgare, aktörer och företagare på olika områden till nytänkande i arbetet för världsarven.

4 Genomförande av de centrala strategiska riktlinjerna och uppföljning

Som fortsättning på strategiarbetet inleder undervisnings- och kulturministeriet år 2015 arbetet på en genomförandeplan i fråga om de centrala riktlinjerna och åtgärdsförslagen. Åtgärdsförslagen i strategin skrivs om till praktiska handlingsprogram som presenterar sätt att genomföra åtgärderna, ansvariga parter, tidsplaner,

kostnadseffekter och uppföljningen. Handlingsprogrammet ska utarbetas i samarbete med centrala ministerier och de intressegrupper som ansvarar för genomförandet av åtgärderna. I samband med utarbetandet av handlingsprogrammet ska man avtala om uppdaterandet och uppföljningen av den.

Restaurering i Gamla Raumo.
Foto: Kalle Saarinen.

5 Utvärdering av strategins verkningar

En hållbar vård, skötsel och presentation av världsarven fungerar som förebild för värnandet av hela landets kultur- och naturarv. Världsarvsverksamheten och världsarvsobjekten stärker Finlands identitet och ökar Finlands internationella synlighet.

Världsarven har en positiv effekt på den regionala ekonomin. De fungerar som attraktiva besöksmål. Turismen har en hävstångseffekt på andra branscher och har också en viktig sysselsättande funktion. Turisttjänsterna främjar näringsverksamheten på området kring världsarven.

Om målen i strategin genomförs skulle detta förbättra den lagstiftningsmässiga beredskapen att beakta världsarven och skyddsområdena i planeringen av markanvändningen och planläggningen. Målen i strategin ger också genomgående stöd för den hållbara utvecklingen och förbättrar objektens beredskap att förhindra turismens negativa följder bland annat genom hållbar hantering av besökarströmmarna.

Världsarvsstrategins åtgärdsförslag har inga direkta konsekvenser för statskonomin. Avsikten är att förslagen huvudsakligen genomförs inom ramen för det statsekonomiska rambeslutet och budgeten. Med tanke på statens helhetsintresse är det dock motiverat att tillräckliga anslag anvisas för världsarvsverksamheten och skötseln av världsarven.

Genomförandet av den nationella världsarvsstrategin ökar respekten för kultur- och naturarvet och förståelsen för det förflutna samt ökar dialogen med det civila samhället och lokala aktörer. Flera av åtgärderna effektiviserar den offentliga förvaltningen och ger människor fler möjligheter att påverka skötseln av och verksamheten vid världsarvsobjekten.

Liite: Käytetyt lyhenteet ja suomennokset**Bilaga: Förkortningar som använts och översättningar**

Lyhenne	Selitys - EN	Selitys - FI	Förklaring - SV
ASP	UNESCO Associated Schools Project network	Unesco-kouluverkosto	Unesco-skolnätverket
	Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage	Maailmanperintösopimus, Unescos Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta	Världsarvskonventionen, Unescos konvention om skydd för världens kultur- och naturarv
	Future of The World Heritage Convention. Strategic Action Plan for the Implementation of the World Heritage Convention 2012–2022	Maailmanperintösopimuksen tulevaisuutta ja sen strategista toteuttamista koskeva toimintasuunnitelma	Verksamhetsplan gällande världsarvskonventionens framtid och det strategiska genomförandet av den
The 5Cs		Kansainvälisessä maailmanperintötyössä omaksuttu nk. 5C:n strateginen tavoitteisto	I det internationella världsarvsarbetet har man tillägnat sig de strategiska s.k. 5C-målen
CIMO	The Centre for International Mobility	Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön asiantuntija- ja palveluorganisaatio (toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	Sakkunnig- och serviceorganisation för internationell mobilitet och internationellt samarbete (verkar på undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde)
HIA	Heritage Impact Assessment	Kulttuuriperinnön vaikutusarviointi	Utvärdering av inverkan på kulturarvet
EIA	Environment Impact Assessment	Ympäristövaikutusanalyysiä	Miljökonsekvensbedömning, MKB
	Focal point	Sopimusvaltion vastuutahot	Avtalsstatens ansvariga parter
ELY	Centre for Economic Development, Transport and the Environment	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus	Närings-, trafik- och miljöcentral
EN	Council of Europe	Euroopan neuvosto	Europarådet
	European Heritage Label	European Heritage Label- toimi / Euroopan neuvosto	European Heritage Label- initiativet / Europarådet
	Global Strategy for the Implementation of the World Heritage Convention 1994	Globalistategia	Globalstrategin
GGN	Global Geoparks Network	Unescos tukema Geopark -verkosto	Geoparks-nätverket som stöds av Unesco
ICOM	International Council of Museums	ICOM - Suomen komitea ry, Kansainvälinen museoneuvosto	Internationella museirådet, ICOM - Finska nationella kommittén

ICCROM	The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property	Kulttuuriomaisuuden suojelun ja entisöinnin kansainvälinen tutkimuskeskus (Rooma)	Internationella centret för studier i konservering och restaurering av kulturarvet (Rom)
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites (Finnish National Committee)	Rakennusmuistomerkkien ja historiallisten alueiden kansainvälinen neuvosto (Suomen osasto)	Internationella rådet för kulturminnesvård (Finska avdelningen)
IGCP	International Geoscience Programme	Kansainvälinen geotieteiden ohjelma	Internationella geovetenskapliga programmet
IPBES	Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services	Biodiversiteetin hallitustenvälinen tiedepolitiikkaforumi	Mellanstatligt forskningspolitiskt forum för biologisk mångfald
IUCN	International Union for Conservation of Nature	Kansainvälinen luonnon ja luonnonvarojen suojelun liitto	Internationella naturvårdsunionen
MMM	Ministry of Agriculture and Forestry	Maa- ja metsätalousministeriö	Jord- och skogsbruksministeriet
	Mixed Site	Yhdistelmäkohde	Kombinerat kultur- och naturarv
MV	National Board of Antiquities	Museovirasto	Museiverket
NWHF	Nordic World Heritage Foundation, Oslo, Category II centre under the auspices of UNESCO	Pohjoismainen maailmanperintösäätiö	Nordiska världsarvsstiftelsen
OKM	Ministry of Education and Culture	Opetus- ja kulttuuriministeriö	Undervisnings- och kulturministeriet
OM/Rise	Ministry of Justice / Criminal Sanctions Agency	Rikosseuraamusvirasto (oikeusministeriön alainen virasto)	Brottsförklaringsmyndigheten (underställt justitiedepartementet)
OPH	National Board of Education	Opetushallitus	Utbildningsstyrelsen
	Operational Guidelines	Maailmanperintösopimuksen toimintaohjeisto	Riktlinjerna för tillämpning av världsarvskonventionen
OUV	Outstanding Universal Value	Yleismaailmallisesti erityinen arvo	Särskilt stort universellt värde
PR	Periodic reporting	Kausiraportointi	Periodisk rapportering
	Reactive Monitoring	Maailmanperintökeskuksen ylläpitämä seurantasivusto niistä kohteista, joiden suojelutila on heikentynyt	En webbplats som världsarvscentret driver för att uppfölja objekt vars skyddstillstånd försvagats
SoC	State of Conservation	Maailmanperintökeskuksen ja asiantuntijaorganisaatioiden laatima selvitys konsultoimalla asianomaisia valtio-osapuolia	En utredning som världsarvscentret och expertorganisationerna utarbetat efter att ha konsulterat berörda stater

SAC	Special Areas of Conservation	Luontodirektiivin mukainen erityisten suojelutoimien alue (Natura 2000 –verkosto)	Område för särskilda skyddsåtgärder enligt habitatdirektivet (Natura 2000-nätverket)
	Serial nomination	Sarjanimeäminen	Serienominering
SUT	Finnish National Commission for UNESCO	Suomen Unesco-toimikunta	Finlands Unesco-kommission
	Tentative List	Aieluettelo (inventointi)	Tentativ lista (inventering)
UNESCO		Yhdistyneiden kansakuntien kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestö	Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur
	Site manager	Maailmanperintöasioista vastaava yhteyshenkilö (maailmanperintö-koordinaattori)	Kontaktperson som ansvarar för världsarvsfrågor (världsarvssamordnare)
UM	Ministry for Foreign Affairs	Ulkoasiainministeriö	Utrikesministeriet
WHC	World Heritage Center	Maailmanperintökeskus (Pariisi)	Världsarvscentret (Paris)
WHC-Com	World Heritage Committee	Maailmanperintökomitea	Världsarvskommittén
	The Criteria for Selection (cultural and natural criteria)	Valintakriteerit maailmanperintöluetteloon	Urvalskriterier för världsarvslistan
WHC-GA	The General Assembly of States Parties to the World Heritage Convention	Jäsenvaltioiden välinen yleiskokous	Medlemsstaternas generalförsamling
	World Heritage in Young Hands	Osa maailmanperinnön kasvatustieteiden ohjelmaa, työkalupakki lukion ja yläasteen opettajille	En del av världsarvets pedagogiska program, riktat till lärare i gymnasiet och högstadiet
	World Heritage List	Maailmanperintöluettelo	Världsarvslistan
WHV	World Heritage Volunteers	Vuonna 2008 käynnistetty toiminta, joka aktivoi nuoria ihmisiä ja organisaatioita toimimaan maailmanperinnön hyväksi	Verksamhet som inleddes 2008 och engagerar ungdomar och organisationer att arbeta för världsarvet
YM	Ministry of the Environment	Ympäristöministeriö	Miljöministeriet

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2015 ilmestyneet

- 1 Liikuntatoimi tilastojen valossa;
Perustilastot vuodelta 2013
- 2 Toiminta- ja taloussuunnitelma 2016–2019
- 3 Baltic Sea Region Cultural Routes;
Eastern Viking Forum II
- 4 Kansainvälisen opetuksen ja oppimisen
tutkimus TALIS 2013. Tarkastelun kohteena
alakoulun ja toisen asteen oppilaitosten
opettajat ja rehtorit
- 5 Suomalaisen yliopistotutkimuksen tuottavuus
ja vaikuttavuus. Opetus- ja kulttuuriministeriön
profiiliryhmän raportti
- 7 Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö ja
yhteistyön esteet
- 8 Tulevaisuuden peruskoulu
- 9 Liikuntapalveluiden ulkoistaminen ja palveluiden
turvallisuus; Nykytilanne ja kuntien kokemukset
– Loppuraportti
- 10 Osaamisen kehittämisen poluille. Opetustoimen
henkilöstökoulutuksen haasteet ja tulevaisuus
- 11 Towards a future proof system for higher
education and research in Finland
- 12 Kulttuurin kehittäminen maaseudulla;
Kulttuurihankkeet Manner-Suomen maaseudun
kehittämisohjelmassa kaudella 2007–2013
- 13 Vastuullinen ja vaikuttava; Tulokulmia
korkeakoulujen yhteiskunnalliseen
vaikuttavuuteen

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet
Ministry of Education and Culture
Ministère de l'Éducation et de la culture

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ISBN 978-952-263-353-8 (nid.)
ISBN 978-952-263-354-5 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0343 (painettu)
ISSN 1799-0351 (PDF)

